

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ληξιπροθέσμων Υποχρεώσεων Δήμου Αθηναίων

Απρίλιος 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύνοψη	5
1. Εισαγωγή	8
2. Αντικείμενο Ελέγχου	11
2.1 Περιγραφή του Φορέα	11
2.2 Οικονομικά στοιχεία	11
2.3 Δομή διακυβέρνησης	12
2.4 Ευθύνη της διοίκησης	13
2.5 Ευθύνη του Ελεγκτή	13
3. Διαπιστώσεις-ευρήματα	14
3.1. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις	14
3.1.1 Χρονολογική ωρίμανση	14
3.1.2 Κατηγορίες πιστωτών	15
3.1.3 Τόκοι - χρηματικές ποινές	16
3.1.4 Στάδιο(status) Πληρωμής	16
3.1.5 Μη καταγεγραμμένες υποχρεώσεις	16
3.1.6 Λοιπά	17
3.2 Πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	18
3.3 Αξιοπιστία δεδομένων και συστημάτων αναφοράς	18
3.3.1 Συστήματα καταγραφής υποχρεώσεων	18
3.3.2 Συμφωνία συστημάτων αναφοράς	20
3.4 Αιτίες δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	20
3.5 Συστημικοί λόγοι συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων	22
4. Συμπεράσματα	24
5. Συστάσεις	25
5.1 Συστάσεις προς Δήμο Αθηναίων: Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις	25
5.2 Συστάσεις προς Δήμο Αθηναίων: Αξιοπιστία δεδομένων και συστημάτων αναφοράς	26
5.3 Συστάσεις προς Δήμο Αθηναίων: Πηγές δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών	26
5.4 Συστάσεις προς το Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής	26
6 Απαντήσεις του ελεγχόμενου φορέα και τελική θέση Ομάδας Ελέγχου	27
7 Παραρτήματα	28
7.1. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ	28
7.2. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	31

7.3. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Παράρτημα του Αντικειμένου του Ελέγχου	34
7.4. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Πίνακας Επιβεβαιωτικών Επιστολών	38
7.5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗΣ ΛΗΞΙΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	38
7.6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΡΟΗΣ ΜΗΤΡΩΟΥ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ	42
7.7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΕΝΤΟΛΕΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΟΜΑΔΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ	43
7.8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	43
7.9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΛΕΓΧΟΥ	43

Συντομογραφίες

ΕΜΣ	Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας
ΙΑΣ	Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα
ΙΝΤ.Ο.Σ.Α.Ι.	Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων
ΔΕΠΑ	Δημόσια Επιχείρηση Αερίου Α.Ε.
ΕΕΤΑΑ	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης Α.Ε.
Ε.Σ.	Ελεγκτικό Συνέδριο
ΚΑΠ	Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
Μ.Δ.	Μητρώο δεσμεύσεων
ν.	Νόμος
ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΤΠΔ	Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων
ΥΠΕΣ	Υπουργείο Εσωτερικών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

Σύνοψη

Η παρούσα έκθεση αποτυπώνει τα αποτελέσματα του ελέγχου που διενεργήθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο (Ε.Σ.) στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δήμου Αθηναίων προς τρίτους της περιόδου από 31.12.2016 έως 30.9.2017.

Ο έλεγχος εντάσσεται στο πλαίσιο του οριζόντιου ελέγχου που διεξήγαγε το Ε.Σ. στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης (Φ.Γ.Κ.), οι οποίοι κατανεμήθηκαν σε 7 υποτομείς: α) Κεντρική Διοίκηση (Υπουργεία) και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, β) Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού, γ) Νοσηλευτικά Ιδρύματα του Ε.Σ.Υ., δ) Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, ε) Ενιαίος Οργανισμός Παροχών Υπηρεσιών Υγείας (Ε.Ο.Π.Υ.Υ.), στ) Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), ζ) Λοιπά Νομικά πρόσωπα.

Η Ομάδα Ελέγχου που συγκροτήθηκε με τις 65286/20.10.2017 (2^η Ορθή Επανάληψη), 74251/24.11.2017, 81450/19.12.2017 και 8125/01.02.2018 Αποφάσεις της Προέδρου του Ε.Σ. και επικουρήθηκε από ελεγκτή της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, έλεγξε τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του φορέα προς τρίτους (εκτός Γενικής Κυβέρνησης) και ειδικότερα προέβη: σε εξακρίβωση της ορθής καταγραφής τους, στην ανάλυση της εφαρμογής του προγράμματος απορρόφησης των κονδυλίων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) για την εκκαθάριση των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων, σε αξιολόγηση της αξιοπιστίας των δημοσιονομικών δεδομένων και του συστήματος δημοσιονομικών αναφορών, των συστημικών λόγων συσσώρευσης των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων και στην επισκόπηση των πρακτικών της Δημοσιονομικής Διαχείρισης και των διαδικασιών που προκαλούν την περαιτέρω συσσώρευση ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων. Η Ομάδα Ελέγχου ολοκληρώνοντας τον έλεγχο διατύπωσε συστάσεις για τη βελτίωση των διαδικασιών εκκαθάρισης των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων και του συστήματος δημοσιονομικών αναφορών, καθώς για την επίλυση των διαπιστωθεισών αδυναμιών.

Ο έλεγχος διενεργήθηκε σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις των κειμένων δημοσιονομικών κανόνων, του Κώδικα Νόμων για το Ε.Σ. και στο πλαίσιο των Αρχών και Προτύπων Ελέγχου του Διεθνούς Οργανισμού των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI). Ο έλεγχος διενεργήθηκε σε δύο (2) φάσεις, από Οκτώβριο 2017 έως 22 Δεκεμβρίου 2017 και από 8.1.2018 έως 30.3.2018

Ο έλεγχος ανέδειξε ότι ο Δήμος Αθηναίων δεν εφαρμόζει πλήρως το οικείο κλαδικό σχέδιο με αποτέλεσμα να μην διενεργείται λογιστική καταγραφή των προβλέψεων για δικαστικές αποφάσεις.

Συνοπτικά, οι διαπιστώσεις και τα ευρήματα που εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο και οδήγησαν στο ανωτέρω συμπέρασμα και με την επισήμανση ότι ο Δήμος Αθηναίων δεν χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Εκκαθάρισης Ληξιπρόθεσμων Υποχρεώσεων (ΕΜΣ), αφορούν στα εξής:

- Καθυστερήσεις και ελλείψεις κατά τη διαδικασία συλλογής και καταχώρησης των τιμολογίων που οδηγούν στη δημιουργία ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων,
- Ασυμφωνίες μεταξύ του Μητρώου Δεσμεύσεων και του Απολογισμού
- δεν σχηματίζονται προβλέψεις για δικαστικές αποφάσεις, που μπορεί μεν να μην είναι τελεσίδικες και άρα άμεσα εκτελεστές, όμως είναι ενδεχόμενο να επιφέρουν αρνητικό οικονομικό αποτέλεσμα στο Δήμο¹,
- υπάρχει υψηλή ρευστότητα διαθεσίμων (για το οικονομικό έτος 2016, τα διαθέσιμα – ταμείο και καταθέσεις όψεως- υπερκαλύπτουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις κατά 1,8 φορές)²,
- η Δ/ση Εσωτερικού Ελέγχου του Δήμου δεν έχει ελέγξει ούτε έχει προγραμματίσει κάποιο έλεγχο επί των διαδικασιών ενταλματοποίησης και εκκαθάρισης δαπανών προκειμένου να ανιχνευθούν και να θεραπευθούν οι γενεσιουργοί παράγοντες δημιουργίας και συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων.

Κατά συνέπεια, το Ε.Σ. συστήνει στη Διοίκηση του φορέα:

---

¹ Πρόβλεψη είναι η κράτηση ορισμένου ποσού, που γίνεται, κατά το κλείσιμο του ισολογισμού του Δήμου σε βάρος του λογαριασμού γενικής εκμεταλλεύσεως ή του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως. Η κράτηση αυτή αποβλέπει στη κάλυψη ζημίας ή ενδεχόμενης υποτιμήσεως στοιχείων του ενεργητικού, όταν κατά την ημερομηνία συντάξεως του ισολογισμού είναι πιθανή η πραγματοποίησή τους (βλ. § 2.2.405. Λογαριασμός 44 «Προβλέψεις», Π.Δ. 315/1999 (ΦΕΚ-302 Α').

² Για το δείκτη βλ. μελέτη Υπουργείο Εσωτερικών Γενική Δ/ση Οικονομικών Υπηρεσιών & Δ/Υ Διεύθυνση Οικονομικών Τ.Α. Τμήμα Παρακολούθησης & Επεξεργασίας Οικονομικών Στοιχείων. ΈΚΘΕΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ 01/01 – 31/12/2016

- την πιστή και πλήρη εφαρμογή των διατάξεων που αναφέρονται στο Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των ΟΤΑ α' βαθμού,
- τον επανασχεδιασμό των διαδικασιών συλλογής και καταχώρησης των τιμολογίων προκειμένου αυτά να καταχωρούνται στο λογιστικό σύστημα έγκαιρα και με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για την ορθή καταγραφή της ημερομηνίας υποχρέωσης εξόφλησής τους και
- την επιτάχυνση των διαδικασιών εκκαθάρισης των εκκρεμών υποχρεώσεων του Δήμου,
- την ενεργοποίηση της Δ/σης Εσωτερικού Ελέγχου με προγραμματισμό ελέγχων επί των διαδικασιών που μεσολαβούν από την παραλαβή μέχρι την εκκαθάριση και την πληρωμή των υποχρεώσεων του Δήμου, προκειμένου να συνδράμει με τις παρατηρήσεις της στη βελτίωση της οργάνωσης των υπηρεσιών του Δήμου με στόχο την εκμηδένιση των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων.

Προς το Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, το Ε.Σ. συστήνει:

- τη συστηματικότερη παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ και την επιβολή μέτρων συμμόρφωσης στις περιπτώσεις εκείνες που οι ΟΤΑ δεν τις εφαρμόζουν.

Το Ε.Σ. πρόκειται να προβεί σε έλεγχο παρακολούθησης της συμμόρφωσης επί των συστάσεων (follow-up audit) και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς τους το επόμενο έτος.

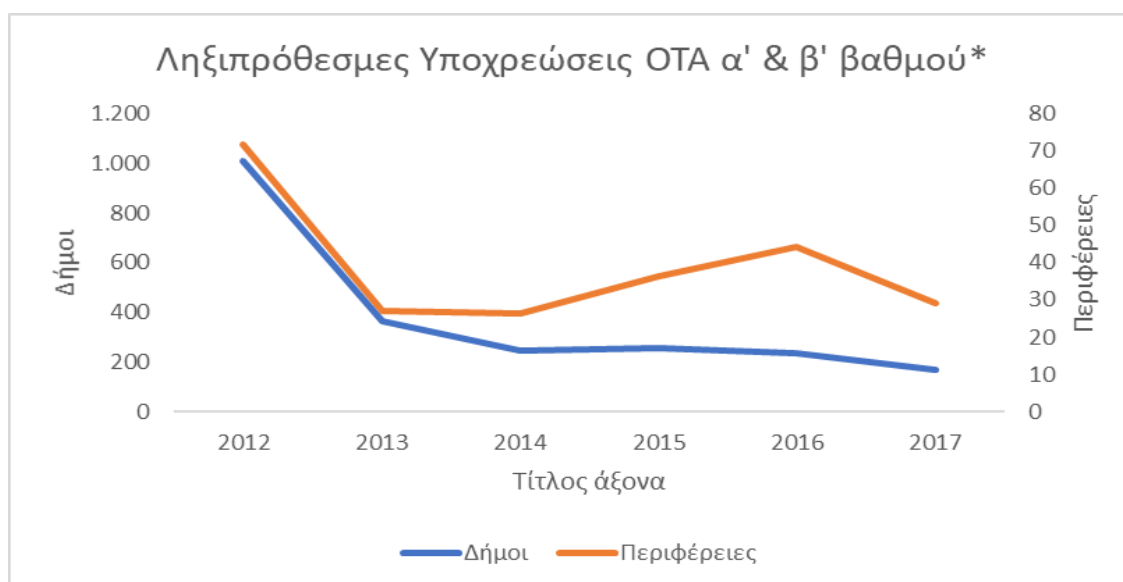
1. Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση αποτυπώνει τα αποτελέσματα του ελέγχου στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δήμου Αθηναίων της περιόδου από 31.12.2016 έως 30.9.2017, που διενεργήθηκε από την Ομάδα Ελέγχου και επικουρήθηκε από ελεγκτή της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ο έλεγχος εντάσσεται στον οριζόντιο έλεγχο που διεξήγαγε το Ε.Σ. στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, οι οποίοι κατανεμήθηκαν στους ακόλουθους 7 υποτομείς : α) Κεντρική Διοίκηση (Υπουργεία) και Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, β) Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) Α' και Β' βαθμού, γ) Νοσηλευτικά Ιδρύματα του Ε.Σ.Υ., δ) Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, ε) Ενιαίος Οργανισμός Παροχών Υπηρεσιών Υγείας (Ε.Ο.Π.Υ.Υ.), στ) Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), ζ) Λοιπά Νομικά Πρόσωπα, και αποτελεί μέρος του ελέγχου του υποτομέα των Ο.Τ.Α..

Οι Ο.Τ.Α. είναι Α' βαθμού (325 Δήμοι) και Β' βαθμού (13 Περιφέρειες). Η εξέλιξη των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων από το 2012-2017 είναι η ακόλουθη:

Διάγραμμα 1

* Σε εκατομ. Ευρώ. Πηγές: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Υπουργείο Οικονομικών), Γεν Δ/ση Οικονομικών Τοπικής Αυτοδιοίκησης & Αναπτυξιακής Πολιτικής (Υπουργείο Εσωτερικών)

Παρατηρούμε ότι οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των Δήμων είναι μεγαλύτερες από αυτές των Περιφερειών. Κατά την περίοδο 2012-2014 οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις μειώνονται γρηγορότερα στους Δήμους από ό,τι στις Περιφέρειες, κατά την περίοδο 2014-2016 αυξάνονται στις Περιφέρειες, ενώ οι Δήμοι εξακολουθούν να τις μειώνουν σταθερά αλλά με μικρότερο ρυθμό. Οι Περιφέρειες τις μείωσαν μετά το 2016, ενώ στις 31.12.2017 οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των Δήμων ανέρχονταν σε 168,56 εκατ. Ευρώ και των Περιφερειών σε 28,9 εκατ. ευρώ.

Για τον έλεγχο του υποτομέα επιλέχθηκαν 8 ΟΤΑ (6 Δήμοι και 2 Περιφέρειες) με σύνθετα κριτήρια, όπως το ύψος των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων, το μέγεθος των φορέων και το εάν είχαν ήδη ελεγχθεί τα τελευταία 4 χρόνια από το Υπουργείο Οικονομικών για τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις τους. Το τελευταίο κριτήριο αποσκοπούσε στον εντοπισμό αυτών των ΟΤΑ που με συστηματικό τρόπο δημιουργούν διαχρονικά ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και επομένως δεν συμμορφώνονται (εκ πρώτης όψεως) στις συστάσεις για τη μη συσσώρευση αυτών. Οι επιλεγέντες προς έλεγχο φορείς είναι: οι Δήμοι Αθηναίων, Περιστερίου, Αχαρνών, Μαραθώνα, Πεντέλης και Παλλήνης (ΟΤΑ α' βαθμού) και οι Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας (ΟΤΑ β' βαθμού), οι οποίοι δεν έχουν ελεγχθεί από το Υπουργείο Οικονομικών (Γεν. Δ/ση Δημοσιονομικών Ελέγχων). Η επιλογή των Δήμων Παλλήνης και Πεντέλης, οι οποίοι έχουν μικρό ύψος ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων, έγινε με τυχαίο τρόπο.

Ο έλεγχος που διεξήχθη στον Δήμο Αθηναίων με ύψος ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων στις 31.12.2016 2.330.462,04 ευρώ, ολοκληρώθηκε στις 30 Μαρτίου 2018 και προέβη: 1) στην ανάλυση του μεγέθους των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του ελεγχόμενου φορέα προς τρίτους, 2) στην εξέταση της τήρησης των προϋποθέσεων και διαδικασιών του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων με κονδύλια του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ), 3) στην εξέταση της ποιότητας και αξιοπιστίας του Μητρώου Δεσμεύσεων(ΜΔ), των στοιχείων των δημοσιονομικών αναφορών και την ύπαρξη διαφορών μεταξύ των συστημάτων αναφοράς και 4) στην αξιολόγηση των πρακτικών της δημοσιονομικής διαχείρισης και των συστημικών αδυναμιών που οδηγούν σε συσσώρευση νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων. Η Ομάδα Ελέγχου μετά την οριστικοποίηση των

ευρημάτων του ελέγχου προέβη στη διατύπωση συστάσεων για τη βελτίωση της διαδικασίας εκκαθάρισης και πληρωμής ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της ποιότητας του συστήματος δημοσιονομικής αναφοράς και για την επίλυση των αδυναμιών της δημοσιονομικής διαχείρισης.

Η πρώτη φάση του ελέγχου ολοκληρώθηκε στις 22.12.2017, με την αποστολή των προκαταρκτικών ευρημάτων στον ελεγχόμενο φορέα και η δεύτερη φάση ολοκληρώθηκε στις 30.3.2018 με την υποβολή της παρούσας τελικής έκθεσης ελέγχου.

Ο έλεγχος αυτός θεωρείται σημαντικός διότι αναδεικνύει τις συστημικές αδυναμίες τόσο της εφαρμογής των υφιστάμενων κανόνων δημοσιονομικής διαχείρισης, όσο και της αναποτελεσματικής καταγραφής και παρακολούθησης των οικονομικών μεγεθών των ΟΤΑ.

Στο κεφάλαιο δύο (2) παρουσιάζεται συνοπτικά το αντικείμενο του ελέγχου, στο οποίο περιλαμβάνονται η γενική περιγραφή, βασικά οικονομικά στοιχεία και η δομή διακυβέρνησης του Φορέα. Στο κεφάλαιο τρία (3) ακολουθεί η στοιχειοθέτηση των κυριότερων διαπιστώσεων-ευρημάτων, στο κεφάλαιο τέσσερα (4) παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν βάσει των ευρημάτων του ελέγχου, στο κεφάλαιο πέντε (5) παρουσιάζονται οι συστάσεις προς τη Διοίκηση του φορέα και τους εμπλεκόμενους φορείς στη διαχείριση και παρακολούθηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών. Το τελευταίο κεφάλαιο περιλαμβάνει την απάντηση του ελεγχόμενου φορέα επί των συστάσεων του Ε.Σ. και την τελική θέση της ομάδας ελέγχου.

Πρόσθετες πληροφορίες και αναλύσεις επί των στοιχείων και των ευρημάτων που παρατίθενται στην έκθεση ελέγχου επισυνάπτονται σε αυτήν ως Παραρτήματα.

Η έκθεση απευθύνεται στη Διοίκηση του Δήμου Αθηναίων και στο Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής(ως εμπλεκόμενο στον έλεγχο φορέα).

Το Ε.Σ. πρόκειται να προβεί σε έλεγχο παρακολούθησης της συμμόρφωσης επί των συστάσεων (follow-up audit) και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς τους το επόμενο έτος.

2. Αντικείμενο Ελέγχου

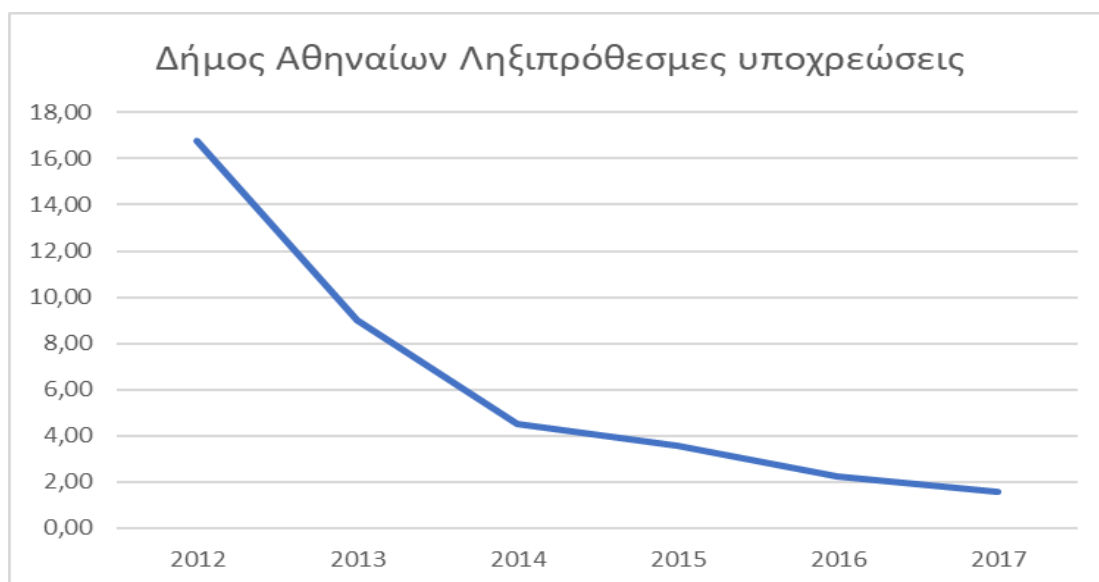
2.1 Περιγραφή του Φορέα

Ο Δήμος Αθηναίων ανήκει γεωγραφικά στον Κεντρικό Τομέα της Περιφέρειας Αττικής, με πληθυσμό 664.046 κατοίκων (Απογραφή 2011) και έκταση 39 τχλμ.

2.2 Οικονομικά στοιχεία

Η ομάδα ελέγχου επικεντρώθηκε στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δήμου της περιόδου από 31.12.2016 έως 30.9.2017, όπως αυτές απεικονίστηκαν στο ΜΔ, καθώς και στις αναφορές που αποστέλλει ο Δήμος στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Διάγραμμα 2

* Σε χιλ. Ευρώ. Πηγή: Γεν Δ/ση Οικονομικών Τοπικής Αυτοδιοίκησης & Αναπτυξιακής Πολιτικής (Υπουργείο Εσωτερικών)

Ο Δήμος Αθηναίων, όπως φαίνεται και στο παραπάνω διάγραμμα, έχει μειώσει σημαντικά τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του.

Ο Δήμος έχει εγκεκριμένο απολογισμό για τη χρήση 2016 και υπάρχει σχετική έκθεση του Ορκωτού Ελεγκτή.

2.3 Δομή διακυβέρνησης

Ο Δήμος Αθηναίων διοικείται από το Δημοτικό Συμβούλιο, την Οικονομική Επιτροπή, την Επιτροπή Ποιότητας Ζωής, την Εκτελεστική Επιτροπή και το Δήμαρχο με διακριτές μεταξύ τους αρμοδιότητες. Ο Δήμαρχος είναι προϊστάμενος όλων των υπηρεσιών του Δήμου, εκτελεί τις αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, της Οικονομικής και της Επιτροπής Ποιότητας Ζωής και συνυπογράφει τους βεβαιωτικούς καταλόγους. Το Δημοτικό Συμβούλιο είναι το ανώτατο όργανο του Δήμου, αποφασίζει για όλα τα θέματα που αφορούν στο Δήμο, εγκρίνει τα προγράμματα του Δήμου και ελέγχει την εφαρμογή τους, αποφασίζει για ζητήματα φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, εγκρίνει τις κρατικές επιχορηγήσεις, τον ετήσιο Προϋπολογισμό και τις αναμορφώσεις του, τον Απολογισμό και τις Οικονομικές Καταστάσεις. Η Οικονομική Επιτροπή συντάσσει τον Προϋπολογισμό και τον Απολογισμό, αποφασίζει για την έγκριση των δαπανών και τη διάθεση των πιστώσεων.

Η δομή διακυβέρνησης που αφορά όλους τους Ο.Τ.Α., περιλαμβάνει τους εξής βασικούς φορείς: 1) το Υπουργείο Εσωτερικών, που εποπτεύει τους ΟΤΑ, 2) το Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ο οποίος ελέγχει τη νομιμότητα των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου, γ) το Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α., το οποίο είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της ορθής εκτέλεσης του Προϋπολογισμού και της εν γένει πορείας των οικονομικών και της επιχειρησιακής δράσης των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων, καθώς και για την παροχή γνώμης στους Υπουργούς Εσωτερικών και Οικονομικών επί των σχεδίων των προϋπολογισμών των Ο.Τ.Α. με στόχο την κατάρτιση ρεαλιστικών προϋπολογισμών.

2.4 Ευθύνη της διοίκησης

Η διοίκηση είναι υπεύθυνη για την κατάρτιση των αναφορών που αφορούν στις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και για εκείνες τις εσωτερικές δικλίδες που καθορίζει ως απαραίτητες, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι αναφορές αυτές είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, οφειλόμενο είτε σε απάτη είτε σε λάθος. Επιπρόσθετα, η διοίκηση οφείλει να διασφαλίζει ότι οι δραστηριότητες, χρηματοοικονομικές συναλλαγές και πληροφορίες που απεικονίζονται στις υπό έλεγχο αναφορές είναι σε συμμόρφωση με τις αρχές που τις διέπουν.

2.5 Ευθύνη του Ελεγκτή

Ο έλεγχος διενεργήθηκε στο πλαίσιο των Διεθνών Προτύπων των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων. Τα πρότυπα αυτά απαιτούν αφενός τη συμμόρφωση με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας, οι οποίες εγγυώνται μεταξύ άλλων την ανεξαρτησία, την ακεραιότητα και την αντικειμενικότητα των μελών της ομάδας ελέγχου σε σχέση με τον διενεργούμενο έλεγχο, αφετέρου το σχεδιασμό και τη διενέργεια του ελέγχου με στόχο την απόκτηση εύλογης διασφάλισης σχετικά με το εάν οι υπό έλεγχο λογαριασμοί και αναφορές είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα. Ο έλεγχος περιλαμβάνει τη διενέργεια διαδικασιών για την απόκτηση ελεγκτικών τεκμηρίων σχετικά με τα ποσά και τις πληροφορίες που δημοσιοποιούνται στις αναφορές. Η επιλογή των διαδικασιών περιλαμβανομένης και της εκτίμησης των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος στις αναφορές, που οφείλεται σε απάτη ή λάθος, επαφίεται στην κρίση του ελεγκτή.

Λόγω των ενδογενών περιορισμών ενός ελέγχου και των ενδογενών περιορισμών στις εσωτερικές δικλίδες, αναπόφευκτος είναι ο κίνδυνος να μην εντοπισθούν ορισμένα ουσιώδη σφάλματα και παραλείψεις ακόμη και αν ο έλεγχος έχει σχεδιαστεί και εκτελεστεί στο πλαίσιο των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων.

Κατά τη διενέργεια των εκτιμήσεων κινδύνου, εξετάστηκαν οι εσωτερικές δικλίδες που σχετίζονται με την διαχείριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του ελεγχόμενου φορέα, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων

για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό την έκφραση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων του φορέα. Ωστόσο, στην παρούσα έκθεση αναφέρεται κάθε σημαντική έλλειψη στις εσωτερικές δικλίδες που εντοπίστηκε σε σχέση με την διαχείριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων.

3. Διαπιστώσεις-ευρήματα

Το κυριότερο συμπέρασμα του ελέγχου είναι η μη πλήρης συμμόρφωση ως προς την εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων λογιστικής καταγραφής.

Συγκεκριμένα, οι διαπιστώσεις της ομάδας ελέγχου είναι οι εξής:

3.1. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις

Αναφορικά με την εξέταση και ανάλυση της διαδικασίας καταγραφής των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους του Δήμου Αθηναίων, διαπιστώθηκαν τα εξής:

3.1.1 Χρονολογική ωρίμανση

Για τη χρονολογική ωρίμανση η Ομάδα Ελέγχου έλεγξε το Μ.Δ. σε συνδυασμό με τα αναλυτικά καθολικά προμηθευτών και πιστωτών, τόσο μακροχρόνια (δάνεια) όσο και βραχυπρόθεσμα, καθώς και τη συμφωνία αυτού (Μ.Δ. - σύνολο πληρωμών) με τον απολογισμό (πληρωθέντα έξοδα). Το Μ.Δ. δεν συμφωνεί με τον απολογισμό του 2016 (οριστικός), λόγω του ότι το Μ.Δ. δεν περιλαμβάνει τα Χρηματικά Εντάλματα Προπληρωμής, το ποσό των οποίων αναφέρεται στη συνοπτική εκτύπωση του Μ.Δ. και τα οποία συμφωνήθηκαν για να προκύψει η εξίσωση Μ.Δ. = Σύνολο πληρωμών. Το δελτίο οικονομικών στοιχείων ημερομηνίας Δεκεμβρίου 2016 βρέθηκε με ποσό ληξιπρόθεσμων € 2.248.052,06, ενώ το ηλεκτρονικό αναλυτικό αρχείο του Μ.Δ. που παραδόθηκε στην ομάδα ελέγχου για την ίδια ημερομηνία είχε ποσό € 2.330.462,06. Η διαφορά οφείλεται στη μεταφορά φορέων από την κατηγορία Γενικής Κυβέρνησης σε εκείνη που καταγράφονται οι Τρίτοι που έγινε μέσα στο 2017, όμως επηρεάζει αναδρομικά και αλλάζει και τα προηγούμενα δελτία που δηλώνονται μέσω του e-portal. Κατόπιν, η Ομάδα Ελέγχου έλεγξε δειγματοληπτικά δαπάνες με υστέρηση εξόφλησης όλων των

διαστημάτων που απεικονίζονται στο Μ.Δ. (30, 60, 90 και πλέον των 90 ημερών) και διαπιστώθηκε ότι ορθώς απεικονίζονται σε αυτό.

Για το Δήμο Αθηναίων η χρονολογική ωρίμανση που παρουσιάζεται στο Μ.Δ. είναι η παρακάτω:

Α) Εκκρεμείς οφειλές προς Τρίτους 1-30 ημ. € 3.552.503,66,

Β) Εκκρεμείς οφειλές προς Τρίτους 31-60 ημ. € 479.907,87,

Γ) Εκκρεμείς οφειλές προς Τρίτους 61-90 ημ. € 125.257,50,

Δ) Εκκρεμείς οφειλές προς Τρίτους > 90 ημ. € 2.330.462,06.

Η παρακολούθηση των προμηθευτών και των πιστωτών δεν γίνεται μέσω της εφαρμογής της Λογιστικής λόγω του πλήθους των καταγεγραμμένων προμηθευτών-πιστωτών. Ο Δήμος Αθηναίων διατηρεί αναλυτική λίστα καθώς και τις κινήσεις των προμηθευτών στην εφαρμογή Εμπορικής Διαχείρισης. Αυτή τροφοδοτείται από τις λογιστικές εγγραφές και ταυτόχρονα ενημερώνει και το Μ.Δ.. Μέσω του αναλυτικού Μ.Δ. η ομάδα ελέγχου συμπεραίνει ότι για το οικονομικό έτος 2016 εξοφλούνται στην πλειονότητά τους οι προμηθευτές και οι πιστωτές πλην των προαναφερόμενων εξαιρέσεων (που απεικονίζονται και στο ΜΔ). Κατά το 2016, όπως φαίνεται και στον επίσημο απολογισμό (ΑΔΑ: 6Ζ6ΛΩ6Μ-5ΚΝ), ο Δήμος Αθηναίων εξόφλησε συνολικά («Πληρωθέντα») € 372.822.582,30. Από τη σύγκριση των παραπάνω μεγεθών προκύπτει ότι οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις αφορούν πολύ μικρό μέρος των συνολικών εξόδων (0,6%).

3.1.2 Κατηγορίες πιστωτών

Οι λογαριασμοί, στο διπλογραφικό σύστημα, στους οποίους, μεταξύ άλλων, καταγράφονται και οι υποχρεώσεις προς τους πιστωτές του Δήμου Αθηναίων, οι οποίες έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες είναι οι εξής:

α) 50 – Προμηθευτές,

β) 53 – Πιστωτές διάφοροι

Ο μεγαλύτερος όγκος προμηθευτών αφορά εταιρείες διαφόρων μορφών.

3.1.3 Τόκοι ³ - χρηματικές ποινές

Στην περίπτωση του Δήμου Αθηναίων βρέθηκαν δαπάνες για τόκους υπερημερίας από ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις ποσού € 581.160,16 και αφορούσαν το οικονομικό έτος 2016 και τις εξής κατηγορίες:

α) Δικαστικές αποφάσεις όπου επιδικάστηκαν τόκοι υπερημερίας ύψους € 552.374,61.

β) Τόκοι υπερημερίας λόγω καθυστερημένης εξόφλησης λογαριασμών της Δημόσιας Επιχείρησης Αερίου ύψους € 9.365,14.

γ) Τόκοι υπερημερίας που επιβλήθηκαν με δικαστική απόφαση από καθυστερημένη εξόφληση εργασιών χρωματισμού κ.α. σχολικών κτιρίων ύψους € 19.420,41.

3.1.4 Στάδιο(status) Πληρωμής

Ο Δήμος Αθηναίων είχε στις 31 Δεκεμβρίου 2016 ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις 2.330.462,04 ευρώ, οι οποίες στις 30 Σεπτεμβρίου 2017 είχαν ως εξής:

(+) Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις 31/12/2016	€ 2.330.462,04
(-) Πληρωμές ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων (μέχρι τις 30/9/2017):	
Από Δήμο Αθηναίων	€ 1.756.674,92
(+) Νέες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις	€ 1.291.986,35
(+) Υπόλοιπο 30/9/2017	€ 1.865.773,47

3.1.5 Μη καταγεγραμμένες υποχρεώσεις

Δεν βρέθηκαν μη καταγεγραμμένες υποχρεώσεις, δεσμεύσεις για τις οποίες δεν έχουν ακόμα ληφθεί τιμολόγια, υποχρεώσεις που δεν υπάρχουν στο Μ.Δ. ή αμφισβητούμενα

³ Βλ. άρθρο πρώτο υποπαρ. Ζ5 ν. 4152/2013 (ΦΕΚ – 107 Α'),

τιμολόγια. Τηρείται αρχείο τιμολογίων που δεν έχουν ενταλματοποιηθεί . Όμως, μετά από δειγματοληπτικό έλεγχο δεν προέκυψε ζήτημα καθυστέρησης επεξεργασίας τους και επομένως δημιουργίας νέων ληξιπροθέσμων. Υπάρχουν εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις, για τις οποίες έχουν γίνει σχετικές παρατηρήσεις και από τον Ορκωτό ελεγκτή κατά τη σύνταξη του Ισολογισμού του Δήμου για το οικονομικό έτος 2016.

Από τις επιβεβαιωτικές επιστολές που έχουν σταλεί στους προμηθευτές του Δήμου Αθηναίων δεν έχουν ληφθεί αρκετές απαντήσεις, και από τις απαντήσεις που ελήφθησαν δεν προκύπτουν διαφορές ουσίας με τα λογιστικά συστήματα του Δήμου. Στο παράρτημα και συγκεκριμένα στον πίνακα επιβεβαιωτικών επιστολών απεικονίζονται οι επιστολές που έχουν σταλεί σε προμηθευτές, προκειμένου να επιβεβαιωθούν τα υπόλοιπα των λογαριασμών τους έναντι του Δήμου (οφειλές Δήμου). Για τις επιβεβαιωτικές επιστολές των Τραπεζών και των Νομικών Συμβούλων ελήφθησαν οι επιστολές που παρέλαβαν οι Ορκωτοί Ελεγκτές στα πλαίσια του ελέγχου οικ. έτους 2016. Οι Νομικοί Σύμβουλοι δίνουν προβλέψεις, για τις οποίες η ομάδα ελέγχου αναφέρεται εκτενώς στην επόμενη παράγραφο «3.1.7 Λοιπά».

3.1.6 Λοιπά

Αναφορικά με αγωγές κατά του Δήμου Αθηναίων, η Ομάδα Ελέγχου επισημαίνει ότι στον Ισολογισμό του 2016 ο Ορκωτός ελεγκτής αναφέρει ότι με βάση τις επιβεβαιωτικές επιστολές της Νομικής Υπηρεσίας του Δήμου υπάρχουν αγωγές και διεκδικήσεις κατά του Δήμου ύψους 307 εκατ. ευρώ. Ο Δήμος δεν έχει σχηματίσει προβλέψεις για ποσό ύψους 39 εκατ. Ευρώ, για τα οποία η Νομική Υπηρεσία εκτιμά ότι θα ευδοκιμήσουν στο σύνολό τους υπέρ τρίτων (με συνέπεια τα αποτελέσματα χρήσης και τα ίδια Κεφάλαια να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα). Για αγωγές και διεκδικήσεις συνολικού ποσού 110 εκατ. ευρώ περίπου, για μερικές από τις οποίες έχουν εκδοθεί δικαστικές αποφάσεις, έχουν ασκηθεί ένδικα μέσα, (εφέσεις, αιτήσεις αναιρέσεως) η συζήτηση των οποίων εκκρεμεί στα αρμόδια δικαστήρια. Γι' αυτές δεν υπάρχει εκτίμηση από τη Νομική Υπηρεσία ως προς την τελική έκβασή τους, και κατά συνέπεια δεν έχει γίνει οποιαδήποτε σχετική πρόβλεψη στις

οικονομικές καταστάσεις. Τέλος, για αγωγές και διεκδικήσεις συνολικού ποσού 158 εκατ. ευρώ περίπου εκτιμάται ότι δεν θα ευδοκιμήσουν υπέρ των τρίτων.

3.2 Πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων

Ο Δήμος Αθηναίων δεν έχει χρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του ΕΜΣ. Αυτό επιβεβαιώθηκε και μετά από τη διασταύρωση με τα στοιχεία πληρωμών που η Ομάδα Ελέγχου άντλησε από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και το Υπουργείο Εσωτερικών.

3.3 Αξιοπιστία δεδομένων και συστημάτων αναφοράς

Αναφορικά με τον έλεγχο αξιοπιστίας των δημοσιονομικών δεδομένων και του συστήματος δημοσιονομικών αναφορών διαπιστώθηκαν τα εξής:

3.3.1 Συστήματα καταγραφής υποχρεώσεων

Η Οικονομική Δ/ση του Δήμου Αθηναίων καταχωρεί τα τιμολόγια των προμηθευτών-πιστωτών του, μόλις τα παραλάβει, στο απλογραφικό σύστημα παρακολούθησης μέσω λογισμικού που διαθέτει, ενώ με αυτοματοποιημένο τρόπο ενημερώνονται και οι λογαριασμοί του διπλογραφικού συστήματος λογιστικής παρακολούθησης και καταγραφής. Δεν βρέθηκε στο Δήμο Αθηναίων διαδικασία παραλαβής με πρωτόκολλο των τιμολογίων. Για τη λογιστική καταγραφή των τιμολογίων απασχολούνται τρεις Διευθύνσεις: για τις αγορές εμπορευμάτων καταχωρεί η Δ/ση Προμηθειών, για τις αγορές υπηρεσιών καταχωρεί η Δ/ση Υπηρεσιών, ενώ η Δ/ση Διπλογραφικού ελέγχει όλες τις παραπάνω καταχωρήσεις. Στην οθόνη καταχώρισης της λογιστικής εγγραφής καταχωρούνται αρχικά τα στοιχεία του παραστατικού και έπειτα της απόφασης ανάληψης δέσμευσης:

- α) Προμηθευτής.
- β) Ημερομηνία έκδοσης και καταχώρησης του παραστατικού και ο αριθμός σειράς του.
- γ) Αξία παραστατικού.
- δ) Διεύθυνση Δήμου (πχ. Τμήμα Διεθνούς Συνεργασίας),
- ε) Φορέας (πχ. Γενικές υπηρεσίες).

στ) Ημερομηνία και αριθμός έγκρισης του Τμήματος Λογιστηρίου (αυτό αποτελεί δικλείδα ελέγχου η οποία μέχρι 31/12/2016 εκτελούνταν από την αρμόδια ΥΔΕ).

ζ) Σύνδεση με ανάληψη δαπάνης.

η) Έκδοση γραμματίου είσπραξης για τις κρατήσεις εις βάρος του προμηθευτή.

θ) Έκδοση εντάλματος.

ι) ΚΑΕ και λογ/σμό Γενικής Λογιστικής.

ια) Ημερ/νία εξόφλησης.

Η πληροφόρηση που δίνεται στα παραπάνω πεδία ελέγχθηκε μέσα από δείγμα χρηματικών ενταλμάτων και δημιουργήθηκε πίνακας, στον οποίο υπολογίστηκαν τα διαστήματα από την έκδοση του τιμολογίου μέχρι και την εξόφλησή τους. Η ομάδα ελέγχου διαπίστωσε τα εξής:

I) Δεν καταχωρείται η ημερομηνία παραλαβής του τιμολογίου, είτε στο σύστημα είτε επί του τιμολογίου.

II) Όλες οι δαπάνες συνδέονται με τις αντίστοιχες πράξεις ανάληψης δέσμευσης.

III) Υπάρχει οφειλή του Δήμου € 803.627,88 από σύμβαση μίσθωσης τροχήλατων κάδων και επιστήλιων καλαθιών με την EFG EUROBANK ERGASIAS Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε., τα οποία φαίνονται ληξιπρόθεσμα στις 31/12/2016 (μη εξοφληθέντα από το Δήμο) λόγω της μη τήρησης των όρων της σύμβασης από την εταιρεία μίσθωσης. Ο Δήμος ζήτησε από την παραπάνω εταιρεία μίσθωσης (αρ.πρωτ 070281/20-2-2014 έγγραφο) την ακύρωση των παραστατικών της παραπάνω οφειλής και την επανέκδοση νέων που να ανταποκρίνονται στις πραγματικές υπηρεσίες που η εταιρεία μίσθωσης παρείχε στο Δήμο. Ο Διευθυντής Οικονομικών, μετά από ερώτημα που έθεσε η ομάδα ελέγχου, ζήτησε και έλαβε γραπτή απάντηση από τον Διευθυντή Καθαριότητας, σύμφωνα με την οποία ο Δήμος δεν έχει λάβει καμία απάντηση από την εταιρεία μίσθωσης. Εν τω μεταξύ τον Οκτώβριο τρέχοντος έτους, ήτοι 2 και πλέον έτη μετά την κοινοποίηση του ως άνω εγγράφου

του Δήμου Αθηναίων, η EUROBANK ERGASIAS Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. με το με αρ.πρωτ. εισερχ. 6665/5-10-2017 έγγραφό της ζητεί συγκεκριμένα έγγραφα (παραλαβής των επίμαχων κάδων) για δικαστική χρήση.

IV) Οι επιχορηγήσεις δαπανών καθυστερούν λόγω μη έγκαιρης κατάθεσης στους λογαριασμούς του Δήμου των εγκεκριμένων επιχορηγούμενων ποσών.

3.3.2 Συμφωνία συστημάτων αναφοράς

Όπως αναπτύχθηκε παραπάνω, παρατηρήθηκαν διαφορές μεταξύ του Μ.Δ. (αναλυτικού και συνοπτικού) και των μηνιαίων δελτίων που καταχωρούνται στην εφαρμογή της ΕΕΤΑΑ, οι οποίες όμως, συμφωνήθηκαν με την Υπηρεσία Διπλογραφικού.

3.4 Αιτίες δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων

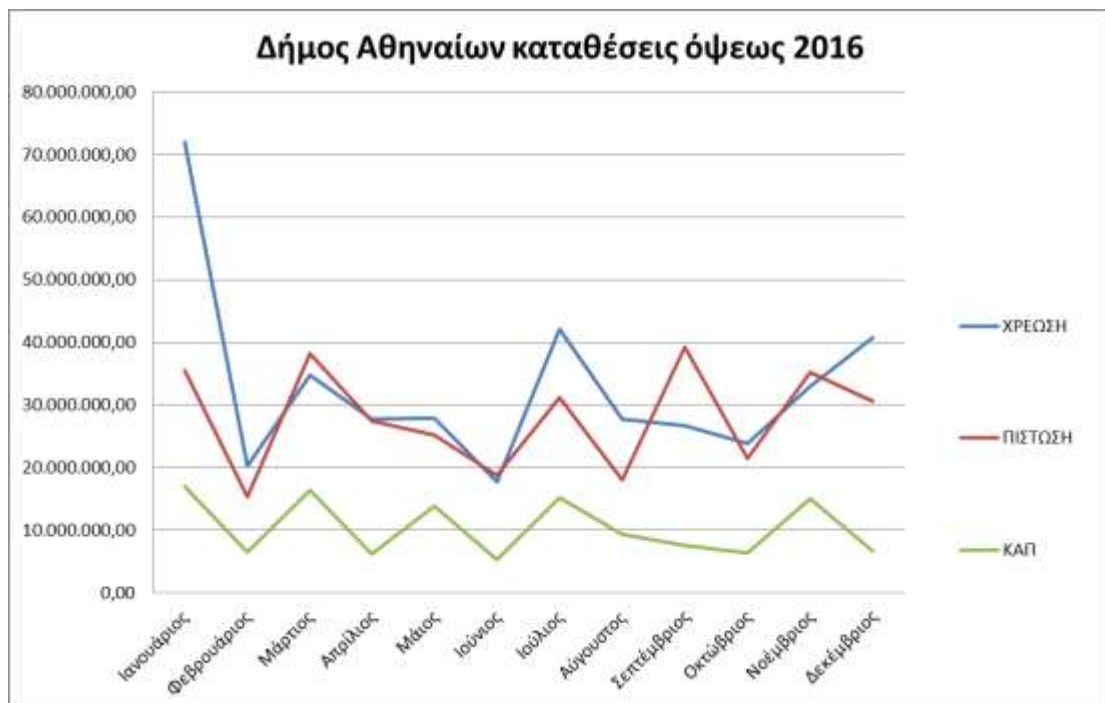
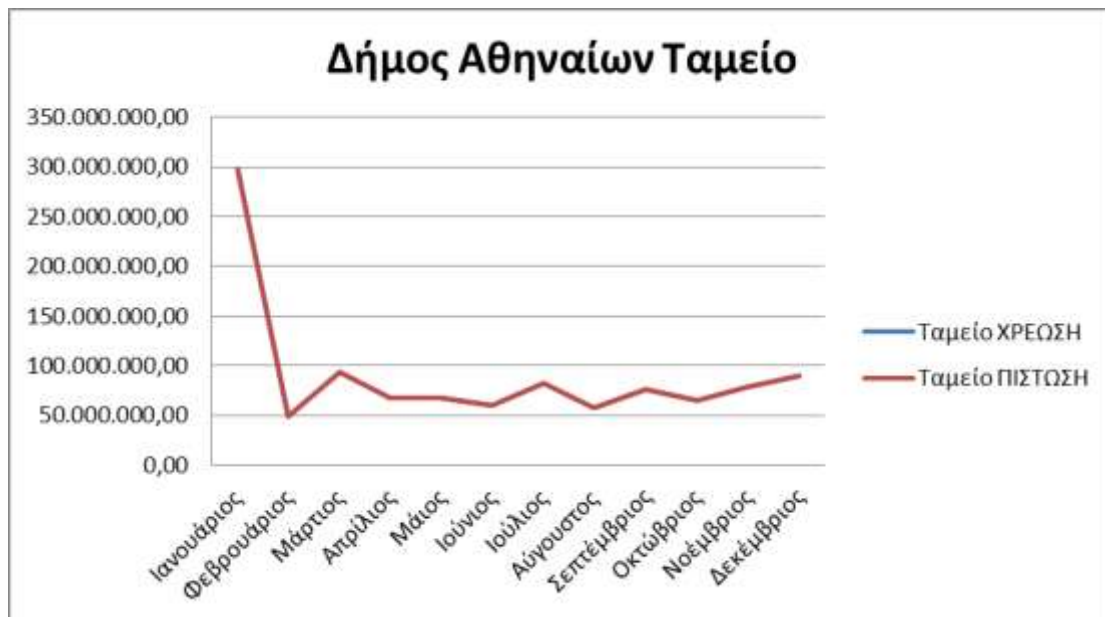
Οι κυριότερες αδυναμίες που σχετίζονται με τη δημιουργία ληξιπρόθεσμων οφειλών στο Δήμο Αθηναίων, είναι οι εξής:

α) Αδυναμία σχηματισμού προβλέψεων για οφειλές που είναι περισσότερο από πιθανό να προκύψουν από δικαστικές υποθέσεις και που θα επιβαρύνουν το Δήμο στο μέλλον, αλλά ενδέχεται να καταστούν απλήρωτες τότε λόγω έλλειψης ρευστότητας.

β) Καθυστερήσεις και ελλείψεις κατά τη διαδικασία συλλογής και καταχώρησης των τιμολογίων.

γ) Καθυστερήσεις στην είσπραξη επιχορηγήσεων και ιδίων εσόδων δημιουργούν ασφυκτικά περιθώρια ρευστότητας με συνέπεια την καθυστέρηση εξόφλησης των οφειλών του Δήμου.

Στα παρακάτω διαγράμματα απεικονίζονται οι μηνιαίες κινήσεις του ταμείου του Δήμου:

Οι πιέσεις στη ρευστότητα από τις καθυστερήσεις στην είσπραξη ιδίων εσόδων και επιχορηγήσεων δημιουργεί ασφυκτικές πιέσεις στην περίοδο Αυγούστου-Οκτωβρίου τόσο για το ταμείο όσο και για τις καταθέσεις όψεως του Δήμου Αθηναίων.

Στα παραπάνω διαγράμματα απεικονίζονται τα διαθέσιμα του Δήμου Αθηναίων. Στο διάστημα Αυγούστου-Οκτωβρίου παρατηρείται υστέρηση εισροών στο ταμείο και τους τραπεζικούς λογ/σμούς όψεως του Δήμου έναντι των εκροών που υπερिशύουν. Μία ανάλυση των λογαριασμών λογιστικής κυρίως των καταθέσεων όψεως δείχνει ότι το τελευταίο δίμηνο εντείνονται οι εισπράξεις εσόδων σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα. Αντίθετα, οι εισπράξεις για το διάστημα Ιουλίου-Οκτωβρίου ατονούν. Οι διαφορές αυτές μπορούν να

δημιουργήσουν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και αδυναμία εξόφλησής τους για μακρύ χρονικό διάστημα, δεδομένου ότι ο Δήμος (όπως όλοι οι ΟΤΑ) ήδη έχει σημαντικές ανελαστικές δαπάνες (μισθοδοσία, λογαριασμοί ΔΕΚΟ και μισθώματα), τις οποίες και εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα έναντι των υπολοίπων προμηθευτών-πιστωτών.

Επίσης υπολογίστηκε ο δείκτης ρευστότητας του Δήμου⁴. Για τον υπολογισμό του ελήφθησαν οι λογαριασμοί όψεως και τα μετρητά του ταμείου του Δήμου, καθώς και οι συνολικές βραχυπρόθεσμες οφειλές (μέχρι ενός έτους) που απεικονίζονται στον Ισολογισμό του οικονομικού έτους 2016. Ο δείκτης ήταν 1,8, που σημαίνει ότι τα διαθέσιμα του Δήμου υπερκαλύπτουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του 1,8 φορές. Ενώ ο δείκτης είναι ικανοποιητικός, πρέπει να σημειωθεί ότι κατά το σχεδιασμό και την εκτέλεση του προϋπολογισμού υπολογίζονται τα διαθέσιμα που ο Δήμος χρειάζεται προκειμένου να εξυπηρετεί όλες τις υποχρεώσεις του (έξοδα και συμβατικές υποχρεώσεις), συμπεριλαμβανομένου του ενδεχόμενου της καθυστερημένης απόδοσης στο Δήμο των ΚΑΠ που του αναλογούν.

3.5 Συστημικοί λόγοι συσσώρευσης ληξιπροθέσμων

Από τις παραπάνω διαπιστώσεις γίνεται σαφές ότι η δημιουργία και συσσώρευση ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων στο Δήμο Αθηναίων δεν οφείλεται μόνο σε εσωτερικές αδυναμίες των δικλίδων ασφαλείας, αλλά και στην έλλειψη συστηματοποιημένων ελέγχων από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.

Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στις διατάξεις του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ, σχηματίζονται προβλέψεις⁵ οι οποίες αποσκοπούν στην κάλυψη των μελλοντικών αναγκών εκταμίευσης ποσών για την αποπληρωμή μελλοντικών υποχρεώσεων των ΟΤΑ (όπως είναι οι εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις). Κατά τον έλεγχο διαπιστώθηκε (όπως παρατήρησε και ο Ορκωτός ελεγκτής) ότι το συνολικό ποσό (για το οικονομικό έτος 2016) αναφορικά με τις εκκρεμείς αγωγές και

⁴ Ο Δείκτης αναφέρεται στην «Έκθεση Οικονομικών Αποτελεσμάτων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης» της Γενικής Δ/σης Οικονομικών Υπηρεσιών & Δ/Υ, Δ/ση Οικονομικών ΤΑ, Τμήμα Παρακολούθησης & Επεξεργασίας Οικονομικών Στοιχείων του Υπουργείου Εσωτερικών, για το έτος 2016 (βλ. παράρτημα)

⁵ βλ. § 2.2.405. Λογαριασμός 44 «Προβλέψεις», Π.Δ. 315/1999 (ΦΕΚ-302 Α').

διεκδικήσεις τρίτων που εκτιμάται από τη Νομική Διεύθυνση του Δήμου ότι ενδέχεται να ευδοκιμήσουν στο σύνολό τους υπέρ των τρίτων, είναι αρκετά σημαντικό (€ 39 εκατομ.). Προκύπτει επίσης, ότι για τις εν λόγω υποθέσεις δεν έχει σχηματιστεί ισόποση πρόβλεψη για την κάλυψη της ενδεχόμενης ζημιάς, με συνέπεια τα αποτελέσματα χρήσης και τα ίδια Κεφάλαια να εμφανίζονται ισόποσα αυξημένα και επομένως να μην αντικατοπτρίζουν την πραγματική εικόνα της χρηματοοικονομικής κατάστασης του Δήμου.

Περαιτέρω, όπως ορίζεται⁶ για την υποχρεωτική εφαρμογή του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ (καθώς και για τις επιπτώσεις από την παραβίαση των διατάξεών του), ο Συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης⁷ πλέον και όχι ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας, επιβάλλει πρόστιμο με αιτιολογημένη απόφασή του στους ΟΤΑ Α' βαθμού της οικείας Περιφέρειας (Αποκεντρωμένης Διοίκησης), αφού ζητηθούν γραπτώς από τους υπόχρεους οι λόγοι για τους οποίους δεν εφαρμόστηκε ή εφαρμόστηκε πλημμελώς το παρόν Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο. Δεν βρέθηκαν κατά τον έλεγχο του Ε.Σ. ελεγκτικές δραστηριότητες άλλων εποπτευόντων φορέων των ΟΤΑ που να έχουν κινήσει την παραπάνω διαδικασία.

Αναφορικά με τη λειτουργία μονάδων εσωτερικού ελέγχου⁸, ο Δήμος Αθηναίων διαθέτει από το 2012 Δ/ση Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία όμως μέχρι σήμερα δεν έχει αναλάβει ελέγχους επί των διαδικασιών εξόφλησης υποχρεώσεων.

---

⁶ Άρθ.3 του Π.Δ. 315/1999 (ΦΕΚ-302 Α') : Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της εφαρμογής του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού)

⁷ Άρθ.28 παρ.1 ν.4325/2015 (ΦΕΚ-47 Α') : Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης – Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις.

⁸ Βλ. άρθ.12 ν.3492/2006 (ΦΕΚ-210 Α'), και άρθ.168 ν.4270/2014 (ΦΕΚ-143 Α)

4. Συμπεράσματα

Ο Δήμος Αθηναίων καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες μείωσης των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων όπως δείξαμε και στο διάγραμμα 2. Η συνετή διαχείριση των διαθεσίμων του Δήμου έχει οδηγήσει (για το οικονομικό έτος 2016) στη δημιουργία ρευστότητας η οποία κάλυπτε 1,8 φορές τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δήμου. Ο Δήμος αντιμετωπίζει προβλήματα στην περαιτέρω εξόφληση ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων κυρίως για λόγους νομιμότητας και κανονικότητας.

Όπως δείξαμε παραπάνω, ο Δήμος δεν τηρεί τις διατάξεις του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ, οι οποίες επιβάλλουν το σχηματισμό προβλέψεων όταν διαφαίνεται στο άμεσο ή μεσοπρόθεσμο μέλλον ότι ο Δήμος θα πρέπει να πληρώσει (υποχρέωση) αποζημιώσεις. Καταυτόν τον τρόπο, όταν έρχεται η στιγμή της εκταμίευσης, και χωρίς την κάλυψη του αντίστοιχου εξόδου από ανάλογες προβλέψεις, ο Δήμος αναζητεί πόρους από άλλες πηγές για να εξυπηρετήσει την υποχρέωση αυτή, καθιστώντας στο μεσοδιάστημα την υποχρέωση αυτή ληξιπρόθεσμη.

Ο Δήμος Αθηναίων έχει συστήσει Δ/ση Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία, αν και λειτουργεί, εντούτοις δεν έχει πραγματοποιήσει ελέγχους στις διαδικασίες που εμπλέκονται για τη δημιουργία ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων. Στις αρμοδιότητες μιας υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνεται η ανάλυση κινδύνων των λειτουργιών και των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών. Ειδικότερα, ερευνάται κατά πόσο οι υπηρεσίες έχουν σαφή αντίληψη της αποστολής και των αρμοδιοτήτων τους, αποτιμάται η απόδοση των υπηρεσιών, αξιολογούνται οι κίνδυνοι και η αποτελεσματική διαχείρισή τους, ερευνάται η ύπαρξη συστήματος οργάνωσης και επάρκειάς του σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα, ο τρόπος συνεργασίας και επικοινωνίας των υπηρεσιών μεταξύ τους αλλά και μεταξύ των υπαλλήλων, καταγράφονται οι αδυναμίες και τα προβλήματα προσωπικού (ελλιπή εκπαίδευση, αντικίνητρα, διαφωνίες κλπ), τα οποία μπορεί να οδηγούν σε αρνητικά αποτελέσματα. Επομένως, η δραστηριοποίηση της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου του Δήμου στα ζητήματα των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων θα συνεισφέρει αρκετά για τη συγκράτηση και εξάλειψή τους, μέσω της βελτίωσης του προγραμματισμού

των δαπανών και των διαθεσίμων καθώς και την επιτάχυνση των διαδικασιών εκκαθάρισης και εξόφλησης.

Τέλος, ο Συντονιστής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης δεν έχει παρακολουθήσει την εφαρμογή των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου στους ΟΤΑ, ούτε έχει προβεί στην επιβολή μέτρων συμμόρφωσης στις περιπτώσεις εκείνες που οι ΟΤΑ δεν τις εφαρμόζουν.

5. Συστάσεις

Ο Δήμος Αθηναίων παρά το μέγεθός του αντιμετωπίζει αποτελεσματικά το ζήτημα των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων, και αυτό φαίνεται και από το μικρό μέγεθός τους ως προς τα συνολικά πληρωθέντα έξοδα (0,6% για το 2016). Όμως, οι διαπιστούμενες εγγενείς αδυναμίες πρέπει να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά προκειμένου οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις να εξαλειφθούν και να μην δημιουργηθούν νέες.

5.1 Συστάσεις προς Δήμο Αθηναίων: Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις

Η ομάδα ελέγχου συστήνει στο Δήμο Αθηναίων την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρατηρήθηκαν κατά την ενταλματοποίηση και εκκαθάριση των δαπανών, και συγκεκριμένα τις καθυστερήσεις στη συλλογή τιμολογίων καθώς και τη μη ορθή καταχώρηση όλων των απαραίτητων πληροφοριών για την καταγραφή της ημερομηνίας υποχρέωσης εξόφλησης της δαπάνης, προκειμένου να μειωθεί το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την τιμολόγηση των υποχρεώσεων του Δήμου μέχρι και την εξόφληση των προμηθευτών.

Επίσης, η ομάδα ελέγχου συστήνει στο Δήμο, την ενεργοποίηση της Δ/σης Εσωτερικού Ελέγχου με προγραμματισμό ελέγχων επί των διαδικασιών που μεσολαβούν από την παραλαβή μέχρι την εκκαθάριση και την πληρωμή των

υποχρεώσεων του Δήμου, προκειμένου να συνδράμει με τις παρατηρήσεις της στη βελτίωση της οργάνωσης των υπηρεσιών του Δήμου με στόχο την εξάλειψη των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων και τη μη δημιουργία νέων.

5.2 Συστάσεις προς Δήμο Αθηναίων: Αξιοπιστία δεδομένων και συστημάτων αναφοράς

Αναφορικά με τις αδυναμίες και ελλείψεις που εντοπίστηκαν κατά την εξέταση και ανάλυση της διαδικασίας καταγραφής των ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων, το Ε.Σ. συστήνει στη Διοίκηση του Δήμου να μεριμνεί για τις άμεσες ενημερώσεις των δελτίων της ΕΕΤΑΑ όταν αλλάζουν δεδομένα που αφορούν και παλαιότερα δελτία (βλ. 3.3.1 : ασυμφωνία ΜΔ με απολογισμό 2016).

5.3 Συστάσεις προς Δήμο Αθηναίων: Πηγές δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών

Η παράλειψη της πιστής εφαρμογής των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου μπορεί να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική κατάσταση του Δήμου. Η ομάδα ελέγχου συστήνει στο Δήμο τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ αναφορικά με τις προβλέψεις.

5.4 Συστάσεις προς το Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής

Προς το Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής η ομάδα ελέγχου συστήνει τη συστηματικότερη παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων του

Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ και την επιβολή μέτρων συμμόρφωσης στις περιπτώσεις εκείνες που οι ΟΤΑ δεν τις εφαρμόζουν.

Στο Παράρτημα «Πίνακας συστάσεων έκθεσης ελέγχου» παρατίθενται αναλυτικά οι συστάσεις και χρονοδιάγραμμα διορθωτικών ενεργειών εκ μέρους φορέων.

6 Απαντήσεις του ελεγχόμενου φορέα και τελική θέση Ομάδας Ελέγχου

Το Ε.Σ. με το 82218/21-12-2017 έγγραφό του υπέβαλε στο Δήμαρχο Αθηναίων την έκθεση με τα προκαταρκτικά ευρήματα ελέγχου.

Τα ευρήματα με τις αναλυτικές απαντήσεις των φορέων παρατίθενται στο Παράρτημα 7.1 «Πίνακας Κοινοποίησης Ευρημάτων ελέγχου» της παρούσας έκθεσης.

Οι συστάσεις της ομάδας ελέγχου προς τον ελεγχόμενο και τον εμπλεκόμενο φορέα. παρατίθενται στο Παράρτημα 7.2 της παρούσας έκθεσης «Πίνακας Συστάσεων Έκθεσης Ελέγχου»

Το Ε.Σ, όπως ήδη έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο 1, θα διενεργήσει έλεγχο συμμόρφωσης επί των ως άνω συστάσεων της παρούσας Έκθεσης Ελέγχου το επόμενο έτος.

Ημερομηνία: Αθήνα, 11 Απριλίου 2018

Η επικεφαλής της Ομάδας Ελέγχου:

Επίτροπος

7 Παραρτήματα

7.1. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ		
Ευρήματα Ομάδας Ελέγχου	Απάντηση ελεγχόμενου	Παρατηρήσεις/Σχόλια Ομάδας Ελέγχου
3.1. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις		
3.1.1. Χρονολογική ωρίμανση		
Το Μ.Δ. δεν συμφωνεί με τον απολογισμό του 2016 (οριστικός), λόγω του ότι το Μ.Δ. δεν περιλαμβάνει τα Χρηματικά Εντάλματα Προπληρωμής, το ποσό των οποίων αναφέρεται στη συνοπτική εκτύπωση του Μ.Δ. και τα οποία συμφωνήθηκαν για να προκύψει η εξίσωση Μ.Δ. = Σύνολο πληρωμών	Λόγω της ιδιαιτερότητας της δαπάνης των ενταλμάτων προπληρωμής (η πληρωμή των δαπανών έχει γίνει πριν την καταχώρηση των τιμολογίων) δεν είναι εφικτό να εμφανίζονται στο Μ.Δ. τα συγκεκριμένα ποσά καθώς δεν υφίσταται θέμα οφειλής αφού η δαπάνη προπληρώνεται	
Το δελτίο οικονομικών στοιχείων ημερομηνίας Δεκεμβρίου 2016 βρέθηκε με ποσό ληξιπροθέσμων € 2.248.052,06, ενώ το ηλεκτρονικό αναλυτικό αρχείο του Μ.Δ. που παραδόθηκε στην ομάδα ελέγχου για την ίδια ημερομηνία είχε ποσό € 2.330.462,06. Η διαφορά οφείλεται στη μεταφορά φορέων από την κατηγορία Γενικής Κυβέρνησης σε εκείνη που καταγράφονται οι Τρίτοι που έγινε μέσα στο 2017, όμως επηρεάζει αναδρομικά και αλλάζει και τα προηγούμενα δελτία που δηλώνονται μέσω του e-portal.		
Μέσω του αναλυτικού Μ.Δ. η ομάδα ελέγχου συμπεραίνει ότι για το οικονομικό έτος 2016 εξοφλούνται στην πλειονότητά τους οι προμηθευτές και οι πιστωτές πλην των προαναφερόμενων εξαιρέσεων (που απεικονίζονται και στο ΜΔ). Κατά το 2016, όπως φαίνεται και στον επίσημο απολογισμό (ΑΔΑ: 6Ζ6ΛΩ6Μ-5ΚΝ), ο Δήμος Αθηναίων εξόφλησε συνολικά («Πληρωθέντα») € 372.822.582,30. Από τη σύγκριση των παραπάνω μεγεθών προκύπτει ότι οι ληξιπρόθεσμες οφειλές αφορούν πολύ μικρό μέρος των συνολικών εξόδων (0,6%).	Συμφωνούμε με το ανωτέρω εύρημα, υπογραμμίζοντας ότι ο λόγος μη έγκαιρης εξόφλησης δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του δήμου αλλά ως επί το πλείστον σε έλλειψη δικαιολογητικών από πλευράς των προμηθευτών – πιστωτών.	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Ευρήματα Ομάδας Ελέγχου	Απάντηση ελεγχόμενου	Παρατηρήσεις/Σχόλια Ομάδας Ελέγχου
3.1.3. Τόκοι – Χρηματικές Ποινές		
<p>Στην περίπτωση του Δήμου Αθηναίων βρέθηκαν δαπάνες για τόκους υπερημερίας από ληξιπρόθεσμες οφειλές ποσού € 581.160,16 και αφορούσαν το οικονομικό έτος 2016 και τις εξής κατηγορίες:</p> <p>α) Δικαστικές αποφάσεις όπου επιδικάστηκαν τόκοι υπερημερίας ύψους € 552.374,61.</p> <p>β) Τόκοι υπερημερίας λόγω καθυστερημένης εξόφλησης λογαριασμών της Δημόσιας Επιχείρησης Αερίου ύψους € 9.365,14.</p> <p>γ) Τόκοι υπερημερίας που επιβλήθηκαν με δικαστική απόφαση από καθυστερημένη εξόφληση εργασιών χρωματισμού κ.α. σχολικών κτιρίων ύψους € 19.420,41.</p>	<p>Οι δαπάνες για τους τόκους υπερημερίας προκύπτουν, όπως αναφέρεται και στην έκθεση, σε καθυστερήσεις στην έκδοση τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων για επίδικες υποθέσεις και σε καμία περίπτωση δεν οφείλονται σε έλλειψη ταμιακής ρευστότητας του δήμου.</p>	
3.3 Αξιοπιστία δεδομένων και συστημάτων αναφοράς		
3.3.2. Συστήματα καταγραφής υποχρεώσεων		
<p>I) Δεν καταχωρείται η ημερομηνία παραλαβής του τιμολογίου, είτε στο σύστημα είτε επί του τιμολογίου.</p> <p>II) Όλες οι δαπάνες συνδέονται με τις αντίστοιχες πράξεις ανάληψης δέσμευσης.</p> <p>III) Υπάρχει οφειλή του Δήμου € 803.627,88 από σύμβαση μίσθωσης τροχήλατων κάδων και επιστήλιων καλαθιών με την EFG EUROBANK ERGASIAS Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε., τα οποία φαίνονται ληξιπρόθεσμα στις 31/12/2016 (μη εξοφληθέντα από το Δήμο) λόγω της μη τήρησης των όρων της σύμβασης από την εταιρεία μίσθωσης. Ο Δήμος ζήτησε από την παραπάνω εταιρεία μίσθωσης (αρ.πρωτ 070281/20-2-2014 έγγραφο) την ακύρωση των παραστατικών της παραπάνω οφειλής και την επανέκδοση νέων που να ανταποκρίνονται στις πραγματικές υπηρεσίες που η εταιρεία μίσθωσης παρείχε στο Δήμο. Ο Διευθυντής Οικονομικών, μετά από ερώτημα που έθεσε η ομάδα ελέγχου, ζήτησε και έλαβε γραπτή απάντηση από τον Διευθυντή Καθαριότητας, σύμφωνα με την οποία ο Δήμος δεν έχει λάβει καμία απάντηση από την εταιρεία μίσθωσης. Εν τω μεταξύ</p>	<p>I) Με την χρήση της πλήρους εφαρμογής του Ηλεκτρονικού Πρωτοκόλλου του δήμου το θέμα θα λυθεί οριστικά.</p> <p>II) Η Ανάλυση Δέσμευσης Υποχρέωσης αποτελεί προϋπόθεση της καταχώρησης του παραστατικού και ως εκ τούτου είναι αδύνατη η μη σύνδεση.</p> <p>III) Υπάρχει σχετική αλληλογραφία μεταξύ των υπηρεσιών του δήμου (Νομικής, Καθαριότητας κλπ.) αλλά δεν έχει τελεσιδικήσει η υπόθεση για την οριστική διευθέτηση του θέματος.</p> <p>IV) Η καθυστέρηση οφείλεται στην είσπραξη των επιχορηγήσεων για έργα χρηματοδοτούμενα ή συγχρηματοδοτούμενα (ΕΣΠΑ κλπ.)</p>	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Ευρήματα Ομάδας Ελέγχου	Απάντηση ελεγχόμενου	Παρατηρήσεις/Σχόλια Ομάδας Ελέγχου
<p>τον Οκτώβριο τρέχοντος έτους, ήτοι 2 και πλέον έτη μετά την κοινοποίηση του ως άνω εγγράφου του Δήμου Αθηναίων, η EUROBANK ERGASIAS Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Α.Ε. με το με αρ.πρωτ. εισερχ. 6665/5-10-2017 έγγραφό της ζητεί συγκεκριμένα έγγραφα (παραλαβής των επίμαχων κάδων) για δικαστική χρήση.</p> <p>IV) Οι επιχορηγήσεις δαπανών καθυστερούν λόγω μη έγκαιρης κατάθεσης στους λογαριασμούς του Δήμου των εγκεκριμένων επιχορηγούμενων ποσών.</p>		
<p>3.4 Αιτίες δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων</p>		
<p>α) Αδυναμία σχηματισμού προβλέψεων για οφειλές που είναι περισσότερο από πιθανό να προκύψουν από δικαστικές υποθέσεις και που θα επιβαρύνουν το Δήμο στο μέλλον, αλλά καθίστανται απλήρωτες τότε λόγω έλλειψης ρευστότητας λόγω του ισχύοντος νομικού πλαισίου.</p> <p>β) Καθυστερήσεις και ελλείψεις κατά τη διαδικασία συλλογής και καταχώρησης των τιμολογίων που οδηγούν στη δημιουργία ληξιπροθέσμων.</p> <p>γ) Καθυστερήσεις στην είσπραξη επιχορηγήσεων και ιδίων εσόδων δημιουργούν ασφυκτικά περιθώρια ρευστότητας με συνέπεια την καθυστέρηση εξόφλησης των οφειλών του Δήμου.</p>	<p>Οι κύριες αιτίες της δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων είναι:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Η μη έγκαιρη προσκόμιση δικαιολογητικών πληρωμής (φορολογική ενημερότητα, ασφαλιστική ενημερότητα κλπ.) 2. Η καθυστέρηση στην έκδοση δικαστικών αποφάσεων για επίδικα ποσά 3. Καθυστερήσεις στην προώθηση των παραστατικών δαπανών από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες στο Λογιστήριο. 4. Η καθυστέρηση ενίοτε στην είσπραξη των επιχορηγήσεων για έργα χρηματοδοτούμενα ή συγχρηματοδοτούμενα (ΕΣΠΑ κλπ.) 	

7.2. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Πίνακας Συστάσεων προς Φορέα				
α/α	Σύσταση	Απάντηση ελεγχόμενου φορέα	Προτεραιότητα - Χρονικός ορίζοντας Υ/Μ/Χ	Παρατηρήσεις ομάδας ελέγχου Ε.Σ.
1	Ο Δήμος οφείλει να μεριμνεί περισσότερο για τις άμεσες ενημερώσεις των δελτίων της ΕΕΤΑΑ όταν αλλάζουν δεδομένα που αφορούν και παλαιότερα δελτία.	Οι αλλαγές που προκύπτουν συνήθως αφορούν τα Στοιχεία του Ισολογισμού και αφορούν τακτοποιητικές εγγραφές που γίνονται μετά το κλείσιμο του έτους με τις εγγραφές Ισολογισμού τέλους χρήσεως. Σε κάθε περίπτωση από τούδε και στο εξής θα γίνεται άμεση ενημέρωση των δελτίων της ΕΕΤΑΑ.	Άμεση	
2	Απαιτείται η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων ενταλματοποίησης και εκκαθάρισης των δαπανών, αναφορικά με τις καθυστερήσεις στη συλλογή τιμολογίων καθώς και τη μη ορθή καταχώρηση όλων των απαραίτητων πληροφοριών για την καταγραφή της ημερομηνίας υποχρέωσης εξόφλησης της δαπάνης, προκειμένου να μειωθεί το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την τιμολόγηση των υποχρεώσεων του Δήμου μέχρι και την εξόφληση των προμηθευτών.	Η υπηρεσία μας καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια, παρά το πλήθος των υπηρεσιών και του όγκου εργασιών του δήμου μας για έγκαιρη λήψη και εκκαθάριση των τιμολογίων. Όσο αφορά την καταγραφή της ημερομηνίας υποχρέωσης εξόφλησης της δαπάνης, το μηχανογραφικό μας σύστημα με την καταχώρηση του τιμολογίου υπολογίζει αυτόματα τη χρονική διάρκεια αποπληρωμής του, π.χ. μέχρι 30 μέρες, από 30-60, από 60-90. Εξάλλου σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα ΠΔ.166/2003 όπου προσαρμοστήκαμε στην Οδηγία 2000/35/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Δημόσιο υποχρεούται να εξοφλεί τα τιμολόγια εντός ενός μηνός από την ημερομηνία παραλαβής τους.	Χαμηλή	
3	Η παράλειψη της πιστής εφαρμογής των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου μπορεί στο μεσοπρόθεσμο μέλλον να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική κατάσταση του Δήμου. Η ομάδα ελέγχου συστήνει στο Δήμο τη συμμόρφωση με τις διατάξεις του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ αναφορικά με τις προβλέψεις.	Ο μη σχηματισμός πρόβλεψης στις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου για δικαστικές αποφάσεις ποσού 39 εκ. ευρώ, όπως αναφέρεται στις σελίδες 6 και 18 της έκθεσής σας, οφείλεται στην επί σειρά ετών αδυναμία της Νομικής Δ/νσης να εκτιμήσει με σχετική βεβαιότητα το ύψος των επίδικων ποσών που θα ευδοκιμήσουν υπέρ των εναγόντων και σε βάρος του Δήμου. Τα επιδικασθέντα ποσά σε βάρος του Δήμου κατά την τελευταία δεκαπενταετία, αφορούσαν κυρίως εργατικές διαφορές (αναδρομικές αποδοχές κλπ) που ποτέ δεν ξεπέρασαν το ποσό του 1,5 έως 2,00 εκ. ευρώ κατά μέσο όρο σε ετήσια βάση. Η παράλειψη του σχηματισμού πρόβλεψης αναλόγου ποσού 1,5 έως 2,00 εκ. ευρώ, δε σημαίνει κατά την άποψή μας ότι ο Δήμος Αθηναίων, πρωτοπόρος στην εφαρμογή του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος από το έτος 1999, δεν εφάρμοσε πιστά το	Υψηλή	Ο Δήμος Αθηναίων οφείλει να σχηματίζει τις απαραίτητες προβλέψεις για τις επίδικες υποθέσεις που εκκρεμούν προκειμένου να εξασφαλίζει

Πίνακας Συστάσεων προς Φορέα				
α/α	Σύσταση	Απάντηση ελεγχόμενου φορέα	Προτεραιότητα - Χρονικός ορίζοντας Υ/Μ/Χ	Παρατηρήσεις ομάδας ελέγχου Ε.Σ.
		<p>Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο.</p> <p>Άλλωστε σε όλες ανεξαιρέτως τις εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών – λογιστών, συμπεριλαμβανόμενης και της έκθεσης για τη χρήση 2016 (σελ. 74) αναφέρεται: «ο Δήμος εφάρμοσε ορθά το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Δήμων και Κοινοτήτων (Π.Δ. 315/1999)».</p> <p>Όσο αφορά στην κλειόμενη χρήση 2017, ο δήμος μας θα προβεί στον σχηματισμό πρόβλεψης που θα εμφανιστεί στον Ισολογισμό- «Αποτελέσματα Χρήσεως» με τακτοποιητική εγγραφή (εγγραφή Ισολογισμού) πριν την 31η/5/2018, που οφείλει να καταρτίσει τις οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με το άρθρο 163 του Ν.3463/2006 (Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας) και αφού προηγηθεί η απάντηση της Νομικής μας Διεύθυνσης προς τους ορκωτούς Ελεγκτές-Λογιστές, όσον αφορά το ύψος του ποσού που κατ' αυτήν πρόκειται να βαρύνει τα αποτελέσματα χρήσεως και αξιολογηθεί δεόντως από τους ορκωτούς Ελεγκτές-Λογιστές.</p>		την πληρότητα της πληροφόρησης των οικονομικών καταστάσεών του.

Πίνακας Συστάσεων προς Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής

α/α	Σύσταση	Απάντηση ελεγχόμενου φορέα	Προτεραιότητα - Χρονικός ορίζοντας Υ/Μ/Χ	Παρατηρήσεις ομάδας ελέγχου Ε.Σ.
1	<p>Συστήνεται η συστηματικότερη παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ και την επιβολή μέτρων συμμόρφωσης στις περιπτώσεις εκείνες που οι ΟΤΑ δεν τις εφαρμόζουν.</p>	<p>Οι άμεσες ενέργειες στις οποίες θα προβεί η Υπηρεσία μας είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Θα αποσταλεί έγγραφο στους ελεγχόμενους φορείς (Περιφέρεια Αττικής, Δήμοι Αθηναίων, Αχαρνών, Μαραθώνος, Παλλήνης, Πεντέλης και Περιστερίου) προκειμένου να ζητηθούν οι λόγοι που οδήγησαν στην πλημμελή εφαρμογή του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 3 του Π.Δ.315/99, • Θα ζητηθεί από όλους τους ΟΤΑ της χωρικής μας αρμοδιότητας, ενημέρωση για την εφαρμογή του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου προκειμένου να καταστεί εφικτή η παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου στους ΟΤΑ. <p>Επισημαίνεται ωστόσο ότι η υλοποίηση της σύστασης του παρόντος ελέγχου καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής λόγω της υποστελέχωσης του Τμήματος από το οποίο ασκείται η εποπτεία των πράξεων των ΟΤΑ.</p>	Άμεσα	

7.3. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Παράρτημα του Αντικειμένου του Ελέγχου

Νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο

Το βασικό νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού και τη χρηματοδότηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών είναι το εξής:

- ο ν. 4270/2014 (ΦΕΚ 143 Α') «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας – δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις»
- ο ν.3861/2010 (ΦΕΚ Α' 112) «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο 'Πρόγραμμα Διαύγεια' και άλλες διατάξεις
- το Π.Δ. 80/2016 «Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες (Α'145) (που αντικατέστησε το Π.Δ. 113/2010 (ΦΕΚ 194 Α')
- ο ν. 4129/2013 (Α'52) «Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο»
- ο ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α') «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»
- η εγκύκλιος του ΓΛΚ αριθμ. 2/18993/ΔΠΔΣΜ/28-2-2014 (ΑΔΑ ΒΙΚΥΗ-Β03) «Οδηγίες για την τήρηση του μητρώου δεσμεύσεων»
- η Υ.Α. 2/57103/ΔΠΓΚ/23-6-2016 (ΦΕΚ 1932 Β') «Εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων» και η τροποποίηση αυτής με την υ.α. αριθμ. 2/48342/ΔΠΓΚ/23-6-2017 (ΦΕΚ 2195 Β').

Πρόσφατες σημαντικές δημοσιονομικές εξελίξεις

Από τον Μάιο του 2010 η Ελλάδα έχει λάβει οικονομική υποστήριξη από χώρες της ευρωζώνης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) προκειμένου να αντιμετωπίσει τις δημοσιονομικές δυσκολίες και χρηματοοικονομικές προκλήσεις. Το τρίτο πρόγραμμα στήριξης ξεκίνησε τον Αύγουστο του 2015 στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (European Stability Mechanism-ESM), βασικός στόχος του οποίου ήταν να υποστηρίξει την ελληνική Κυβέρνηση στις προσπάθειες της για αντιμετώπιση των οικονομικών ανισορροπιών, τη διευθέτηση των κοινωνικών προκλήσεων αλλά και στη σωστή συγκρότηση πρακτικών για αειφόρο οικονομική ανάπτυξη και στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Η δεύτερη αξιολόγηση του προγράμματος του ESM ολοκληρώθηκε στις 7 Ιουλίου 2017. Μετά την ολοκλήρωση όλων των προκαταρκτικών δράσεων για τη δεύτερη αξιολόγηση από την

Ελλάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και σε συνεννόηση με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (στο εξής ΕSM), προέβη σε μια θετική αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος. Το Eurogroup στις 15 Ιουνίου 2017 διαπίστωσε ότι οι συμφωνηθείσες με την Ελληνική Κυβέρνηση δεσμεύσεις είχαν εκπληρωθεί και το Συμβούλιο στις 30 Ιουνίου 2017 αποφάσισε ομοίως. Το SMOU (Supplemental Memorandum of Understanding) εγκρίθηκε από το ΕSM και υπογράφηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 5 Ιουλίου 2017.

Το SMOU καθορίζει τη συμφωνία για την πολιτική των προϋποθέσεων που επιτεύχθηκε μεταξύ της Ελλάδας και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων με τις τεχνικές λεπτομέρειες που περιέχονται στα δικαιολογητικά του σχεδίου του Τεχνικού Μνημονίου Κατανόησης (TMU). Το SMOU συμπλήρωσε τους όρους και τις προϋποθέσεις που είχαν τεθεί με το MoU τον Αύγουστο του 2015 και είχαν τροποποιηθεί στο τέλος της πρώτης αξιολόγησης τον Ιούνιο του 2016 για να αντανakλούν την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην εφαρμογή του προγράμματος.

Η υπογραφή του SMOU οδήγησε στην έγκριση, στις 7 Ιουλίου 2017 από τον ΕSM της τρίτης δόσης στα πλαίσια του προγράμματος. Η τρίτη δόση ανέρχεται σε 8,5 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 6,9 δις ευρώ θα καλύψουν ανάγκες εξυπηρέτησης του χρέους και το υπόλοιπο 1,6 δις ευρώ θα χρησιμοποιηθεί για κάλυψη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και θα καταβληθούν σε δύο δόσεις από 0,8 δις. ευρώ το καθένα. Η δεύτερη δόση εκταμιεύθηκε στις 30.10.2017, αφού διαπιστώθηκε σημαντική πρόοδος στην εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων μέχρι και το Σεπτέμβριο του 2017.

Για τον έλεγχο του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων, έγιναν συναντήσεις με τους αρμόδιους στο Υπουργείο Εσωτερικών καθώς και στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, και αντλήθηκαν στοιχεία μεταβιβάσεων πιστώσεων και πληρωμών προς τρίτους για τους ελεγχόμενους φορείς.

Δομή Διακυβέρνησης

Οργανωτική Δομή

Ο ν.3852/2010 ορίζει τα όργανα διοίκησης των Δήμων και των Περιφερειών. Όργανα διοίκησης των Δήμων είναι ο Δήμαρχος, οι Αντιδήμαρχοι, το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και η Οικονομική Επιτροπή, ενώ των Περιφερειών είναι ο Περιφερειάρχης, οι Αντιπεριφερειάρχες, το Περιφερειακό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή

και η Οικονομική Επιτροπή. Όλοι οι ελεγχόμενοι φορείς έχουν εγκεκριμένους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.).

Σύστημα Λογοδοσίας

Τόσο για τους Δήμους όσο και για τις Περιφέρειες με τον ν.3852/2010 προβλέπεται παρόμοιο σύστημα λογοδοσίας. Η Εκτελεστική Επιτροπή, στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την κατάρτιση του προϋπολογισμού και του Ετήσιου προγράμματος δράσης, συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών του Δήμου ή της Περιφέρειας για τον προϋπολογισμό και το ετήσιο πρόγραμμα δράσης και εισηγείται το προσχέδιο του Ετήσιου προγράμματος δράσης και του προϋπολογισμού προς την Οικονομική Επιτροπή. Επίσης, παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων του δημοτικού ή του Περιφερειακού Συμβουλίου και έχει την ευθύνη για την πιστή εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Η Οικονομική Επιτροπή ως όργανο παρακολούθησης και ελέγχου της οικονομικής λειτουργίας του Δήμου ή της Περιφέρειας ακολουθώντας τις σχετικές Οδηγίες που παρέχονται με Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών (βλ. άρθρο 64 του ν. 4270/2014) καταρτίζει το σχέδιο προϋπολογισμού του Δήμου ή της Περιφέρειας αντίστοιχα, και υποβάλλει αυτό αιτιολογώντας κάθε εγγραφή, για συζήτηση και απόφαση στο Δημοτικό ή Περιφερειακό Συμβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 77 και 78 του ν.4172/2013 (Α', 167). Σχέδιο του π/υ αποστέλλεται στο Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των ΟΤΑ. Στην αιτιολογική έκθεση δικαιολογείται, με συγκεκριμένα στοιχεία, η πηγή προέλευσης κάθε πίστωσης, το ύψος της και οι λόγοι που υπαγόρευαν τις τυχόν αυξομειώσεις της. Ο προϋπολογισμός καταρτίζεται και υποβάλλεται ισοσκελισμένος και σε αυτόν, εγγράφονται όλες οι δαπάνες και τα έσοδα. Το Δημοτικό ή Περιφερειακό Συμβούλιο ψηφίζει τον προϋπολογισμό και το Ετήσιο πρόγραμμα δράσης, σε ειδική συνεδρίαση. Ο ισοσκελισμένος προϋπολογισμός, το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης, η Εισηγητική έκθεση της Οικονομικής Επιτροπής και οι αποφάσεις του Δημοτικού ή Περιφερειακού Συμβουλίου οικονομικού περιεχομένου υποβάλλονται στο Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης για έλεγχο. Συνοπτική οικονομική κατάσταση του προϋπολογισμού, όπως τελικώς ψηφίσθηκε από το δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, αναρτάται υποχρεωτικά στην ιστοσελίδα του οικείου Δήμου ή Περιφέρειας και δημοσιεύεται σε μία τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα. Ομοίως αντίστοιχη ανάρτηση γίνεται με βάση το άρθρο 2, παρ 4, του ν.

3861/2010, στην ιστοσελίδα (<https://diangeia.gov.gr/>) στο πλαίσιο του προγράμματος διαύγεια, σε αντίθετη περίπτωση η απόφαση δεν εκτελείται. Στον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης υποβάλλονται για έλεγχο νομιμότητας και οι αποφάσεις των Δημοτικών ή Περιφερειακών Συμβουλίων που αφορούν σε αναμορφώσεις των προϋπολογισμών των Ο.Τ.Α., συνοδευόμενες από τις εισηγήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών.

Επί των σχεδίων των προϋπολογισμών των Δήμων και των Περιφερειών παρέχει γνώμη το Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των ΟΤΑ (άρθρο 4 ν.4111/2013, όπως αντικ. με το άρθρο 76 παρ. 1 ν.4172/2013).

Η Διεύθυνση Οικονομικών του Δήμου ή της Περιφέρειας υποβάλλει στην Οικονομική Επιτροπή, απολογισμό της διαχείρισης του οικονομικού έτους που έληξε. Εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος από την παραλαβή των ανωτέρω στοιχείων η Οικονομική Επιτροπή τα προελέγχει και υποβάλλει τον απολογισμό, τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσεως, μαζί με έκθεσή της στο Δημοτικό ή Περιφερειακό Συμβούλιο. Ο ισολογισμός και τα αποτελέσματα χρήσεως, πριν την υποβολή τους στο Δημοτικό ή Περιφερειακό Συμβούλιο, ελέγχονται από έναν ορκωτό ελεγκτή - λογιστή.

Το Δημοτικό ή Περιφερειακό Συμβούλιο αποφασίζει με πράξη του για την έγκριση του απολογισμού ή και του ισολογισμού και διατυπώνει τις παρατηρήσεις του σχετικά με αυτόν, σε ειδική για αυτόν το σκοπό συνεδρίαση, στην οποία παρίσταται και ο διευθυντής των οικονομικών υπηρεσιών του Δήμου ή της Περιφέρειας. Συνοπτική κατάσταση του απολογισμού ή και ο ισολογισμός μετά των αποτελεσμάτων χρήσεως και του πιστοποιητικού ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή - λογιστή δημοσιεύονται, μετά την έγκρισή τους από το Δημοτικό ή Περιφερειακό Συμβούλιο.

Η πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού των Δήμων και των Περιφερειών αξιολογείται και ελέγχεται από το Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των ΟΤΑ με βάση μηνιαία στοιχεία εκτέλεσης αυτού, καθώς και με πρόσθετα στοιχεία που παρέχει ο ΟΤΑ (βλ. αναλυτικά διαδικασία στο άρθρο 4παρ. 5 του ν.4111/2013, όπως αντικ. με το άρθρο 76 παρ. 3 ν.4172/2013).

Εξωτερικός Έλεγχος

Η οικονομική διαχείριση των Ο.Τ.Α. Α' και Β' βαθμού υπόκειται στον προληπτικό και τακτικό κατασταλτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ενώ υπάρχει η υποχρέωση να

ελέγχονται σε ετήσια βάση από Ορκωτούς Ελεγκτές, η Έκθεση των οποίων δημοσιεύεται μαζί με τις οικονομικές καταστάσεις του Δήμου ή της Περιφέρειας.

7.4. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Πίνακας Επιβεβαιωτικών Επιστολών

7.5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗΣ ΛΗΞΙΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Περιγραφή Διαδικασίας συγκέντρωσης, ελέγχου και αποπληρωμής ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων από ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού σύμφωνα με τις διατάξεις.

Το σύνολο της διαδικασίας περιγράφεται από την 2/57103/ΔΠΓΚ/2016 (ΦΕΚ/1932/Β΄/29-06-2016 Υ.Α του Αναπλ.Υπ.Οικονομικών και τις Εγκυκλίους 15/22880/12-06-2016 του ΥΠ.ΕΣ και 2/18993/ΔΠΔΣΜ/28-02-2014 του Γ.Λ.Κ.

Η διαδικασία ξεκινά ημερολογιακά στις 30-04-2016, όπου και καθορίζεται το ανώτατο ποσό της επιχορήγησης όπως προκύπτει από το στοιχείο μηνός Απριλίου 2016 που έχουν καταχωρηθεί από το φορέα στη βάση δεδομένων του Υπουργείου Εσωτερικών.

Στη συνέχεια, και προκειμένου ο φορέας να μπορεί να υποβάλλει αίτημα χρηματοδότησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων στη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (πλέον Γ.Δ.Ο.Τ.Α) του Υπουργείου Εσωτερικών, θα πρέπει σωρευτικά να συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- (α) ο φορέας να έχει ενταχθεί στον υποτομέα S1313 “Τοπική Αυτοδιοίκηση” του Μητρώου Φορέων Γενικής Κυβέρνησης.
- (β) το ποσό που θα ζητήσει να μην ξεπερνά το ποσό που είχε διαμορφωθεί κατά την 30-04-2016 και που έχει καταχωρηθεί στη βάση δεδομένων του Υπουργείου Εσωτερικών, στο πλαίσιο της διαδικασίας υποβολής οικονομικών στοιχείων μηνός Απριλίου 2016.
- (γ) οι συγκεκριμένες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις να έχουν καταχωρηθεί στο Μητρώο Δεσμεύσεων του φορέα και έχουν υποβληθεί στη βάση δεδομένων που τηρείται στο Υπουργείο Εσωτερικών. ή έχουν υποβληθεί στις κατηγορίες «Νόμιμες δαπάνες καθ’ υπέρβαση πιστώσεων» και «Απεικόνιση υποχρεώσεων λόγω μη ύπαρξης εγκεκριμένου προϋπολογισμού» στην ίδια βάση, στο πλαίσιο της υποβολής μηνιαίων οικονομικών στοιχείων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.
- (δ) να έχει οριστεί υπάλληλος που ασκεί καθήκοντα Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών στον φορέα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 του άρθρου Ν.4270/2014.

(ε) να τηρείται λειτουργικό μητρώο δεσμεύσεων και να έχουν υποβληθεί στις βάσεις δεδομένων οικονομικών στοιχείων του ΥΠ.ΕΣ τα μηνιαία οικονομικά στοιχεία και τα στοιχεία του μητρώου. (στ') ο φορέας να έχει Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης κατά την υποβολή του αιτήματος.

Ο φακέλος που υποβάλλεται από τον ΟΤΑ στην Γ.Δ.Ο.Υ (πλέον Γ.Δ.Ο.Τ.Α) του ΥΠ.ΕΣ ταχυδρομικά και ηλεκτρονικά (σε μορφή excel και word στην ηλεκτρονική διεύθυνση econ.ota@ypes.gr) περιλαμβάνει:

(α) το αίτημα επιχορήγησης για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων (σύμφωνα με το υπόδειγμα 01 του Παραρτήματος της Εγκυκλίου 15/22880/12-06-2016 του ΥΠ.ΕΣ) στο οποίο αναγράφονται (1) το ποσό του αιτήματος επιχορήγησης, (2) μηνιαίο πλάνο απορρόφησης της αιτούμενης επιχορήγησης και (3) ο αριθμός πρωτοκόλλου της απόφασης (ή οποιουδήποτε άλλου εγγράφου) ανάθεσης σε υπάλληλο του φορέα, καθηκόντων Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών.

(β) το αντίγραφο αναλυτικής κατάστασης με το σύνολο των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του φορέα κατά την τελευταία ημέρα του μήνα που προηγείται της υποβολής του αιτήματος επιχορήγησης Ε1 (σύμφωνα με το υπόδειγμα 02 του Παραρτήματος της ίδιας ως ανωτέρω Εγκυκλίου).

(γ) την αναλυτική **έκθεση αιτιολόγησης** στην οποία αναγράφονται (σύμφωνα με το υπόδειγμα 01 του Παραρτήματος της ίδιας ως άνω Εγκυκλίου): (1) τα στοιχεία εξέλιξης της πορείας των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά την τελευταία 5ετία, (2) οι λόγοι συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, (3) οι ενέργειες που έχουν δρομολογηθεί για την αποφυγή συσσώρευσης νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων στο μέλλον (4) η εξέταση της δυνατότητας χρηματοδότησης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του φορέα με ίδιους πόρους.

(δ) την έγγραφη δέσμευση του Προϊσταμένου Οικονομικών Υπηρεσιών για την πιστή και απαρέγκλιτη εφαρμογή των διατάξεων περί αναλήψεως υποχρεώσεων και την αποφυγή δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και έγγραφη βεβαίωση του ιδίου για συμμόρφωση σε τυχόν συστάσεις που έχουν διατυπωθεί στο πλαίσιο ελέγχων, οι οποίοι διενεργήθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, για την ορθή τήρηση του μητρώου δεσμεύσεων και την παρακολούθηση των υποχρεώσεων (σύμφωνα με το **υπόδειγμα 03** του Παραρτήματος της ίδιας ως άνω Εγκυκλίου).

Η Γ.Δ.Ο.Υ (πλέον Γ.Δ.Ο.Τ.Α) του ΥΠ.ΕΣ επεξεργάζεται και ελέγχει τα στοιχεία του φακέλου και εν συνεχεία ο Προϊστάμενος της εν λόγω Γενικής Διεύθυνσης υποβάλλει αίτημα έγκρισης επιχορήγησης στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, το οποίο περιλαμβάνει:

α) **Πρόταση επιχορήγησης**, συνοδευόμενη από αναλυτική έκθεση αξιολόγησης του αιτήματος κάθε φορέα, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην υποπαράγραφο 3 της Υ.Α 2/57103/ΔΠΓΚ/16 και

μηνιαίο πλάνο απορρόφησης της αιτούμενης έκτακτης επιχορήγησης ανά φορέα. Για το συνολικό προτεινόμενο ποσό επιχορήγησης ισχύουν οι περιορισμοί της περίπτωσης α της υποπαραγράφου 2 της Υ.Α 2/57103/ΔΠΓΚ/16. Στην έκθεση αξιολόγησης αναφέρεται το ύψος των ληξιπρόθεσμων κάθε φορέα υποχρεώσεων όπως είχε διαμορφωθεί κατά την 30.4.2016 και πρέπει να είναι σύμφωνο με τα υποβληθέντα στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους στοιχεία, στο πλαίσιο της υποβολής μηνιαίων οικονομικών στοιχείων και εκθέσεων, και

β) **Έγγραφο βεβαίωσή** του Προϊσταμένου της Γ.Δ.Ο.Υ (πλέον Γ.Δ.Ο.Τ.Α) του ΥΠ.ΕΣ για την πλήρωση των προϋποθέσεων της παραγράφου Β2 της ίδιας ως άνω Υ.Α, δηλαδή ότι: 1. Να έχει οριστεί Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 του Ν.4270/2014, 2. να τηρείται λειτουργικό μητρώο και να γνωστοποιούνται στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους τα μηνιαία οικονομικά στοιχεία και τα στοιχεία του μητρώου μέσω του e-portal, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.δ. 113/2010, την αριθμ. 2/22717/0094/9.3.2011 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και την αριθμ. 2/18993/ΔΠΔΣΜ/28.2.2014 εγκύκλιο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και 3. να παρακολουθείται από τις οικονομικές υπηρεσίες των φορέων και την αρμόδια Γ.Δ.Ο.Υ (πλέον Γ.Δ.Ο.Τ.Α), σε μηνιαία και τριμηνιαία βάση, η πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.4270/2014 και τα οριζόμενα στην αριθμ. 2/82445/ΔΠΓΚ/24.12.2015 Απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, καθώς και στις εγκυκλίους του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Κατόπιν της αξιολόγησης και έγκρισης του αιτήματος από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, μεταφέρονται οι πιστώσεις στο ΥΠ.ΕΣ και εκδίδεται η Υπουργική Απόφαση Επιχορήγησης από τον ΥΠ.ΕΣ, ενώ ο φορέας οφείλει να προβεί στις αναγκαίες τροποποιήσεις του προϋπολογισμού του με το ποσό της επιχορήγησης (σύμφωνα με την ενότητα ΣΤ' της ίδιας ως άνω Εγκυκλίου καθώς και της παρ.Β3 της Υ.Α 2/57103/ΔΠΓΚ/16 του Αν.Υπ.Οικονομικών).

Στο επόμενο στάδιο ο φορέας συμπληρώνει τον Πίνακα «Εντολή Εξόφλησης» με καταχώρηση δαπανών κατά αύξουσα χρονολογική σειρά και τον αποστέλλει ταχυδρομικά και ηλεκτρονικά στην Γ.Δ.Ο.Υ (πλέον Γ.Δ.Ο.Τ.Α) και στη Δ/ση Αναπτυξιακής Πολιτικής του ΥΠ.ΕΣ. Ο εν λόγω Πίνακας επέχει θέση εντολής εξόφλησης. Κατόπιν του ελέγχου του Πίνακα, το ΥΠ.ΕΣ εκδίδει εντολή πληρωμής προς το Τ.Π &Δ, το οποίο προχωρά στην πληρωμή του καθαρού ποσού προς τον τελικό δικαιούχο και στη μεταφορά του ποσού των κρατήσεων και παρακρατήσεων στον επιχορηγούμενο φορέα για την απόδοσή τους.

Στη συνέχεια ο φορέας συμπληρώνει και αποστέλλει στη Γ.Δ.Ο.Υ (πλέον Γ.Δ.Ο.Τ.Α) του ΥΠ.ΕΣ το έντυπο (Ε3) με τις μηνιαίες επιχορηγήσεις για εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και τις πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν καθώς και το ύψος των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων στο τέλος κάθε μήνα, ενώ η Γ.Δ.Ο.Υ του ΥΠ.ΕΣ (πλέον Γ.Δ.Ο.Τ.Α) συγκεντρώνει και αποστέλλει

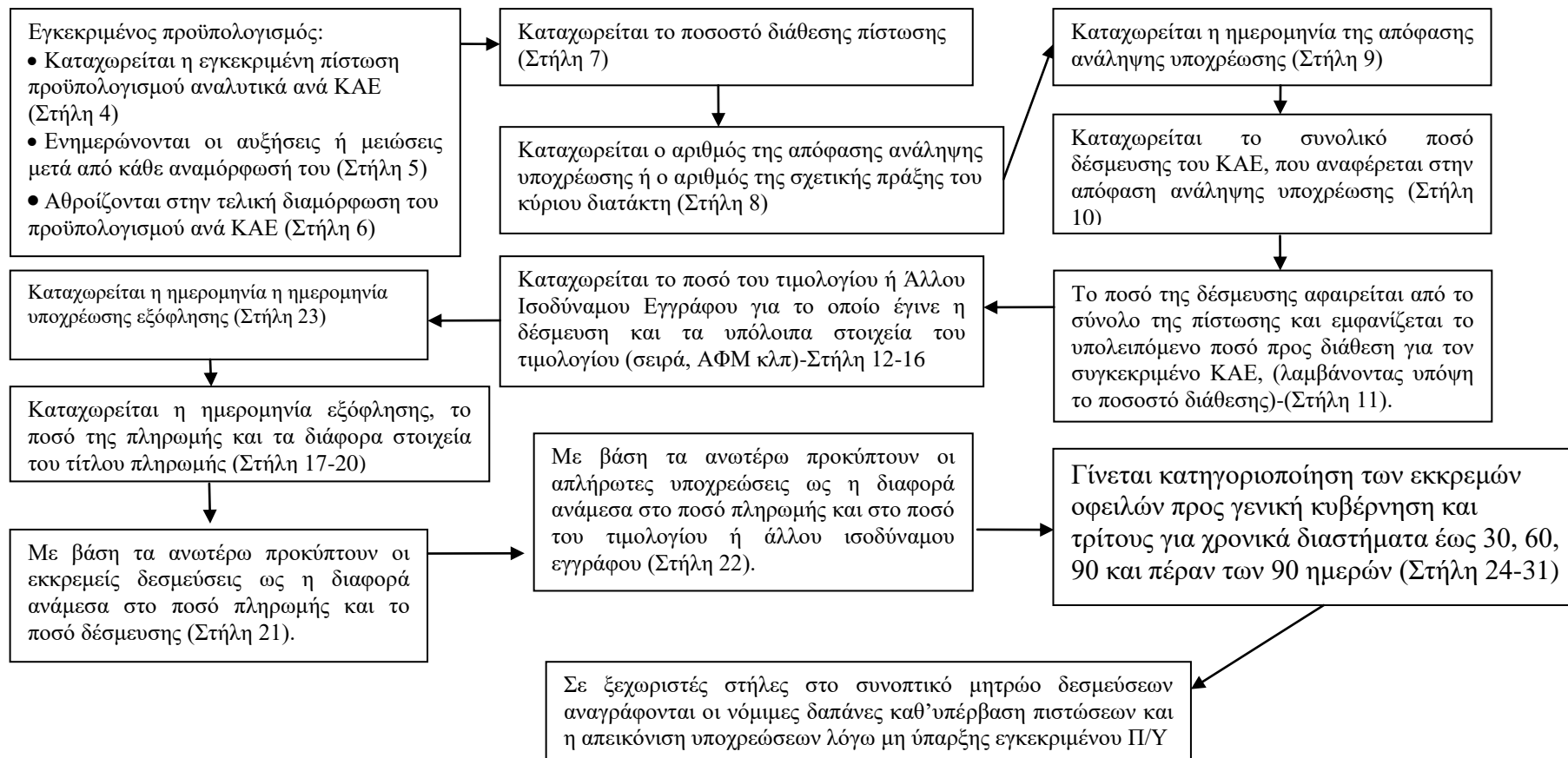

ηλεκτρονικά τα έντυπα (Ε3) στη Διεύθυνση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης του Γ.Λ.Κ (dpgk@glk.gr).

Ειδικότερα για τις καθ'υπέρβαση πιστώσεις, το χαρακτηριστικό τους γνώρισμα είναι ότι, λόγω του απρόβλεπτου της φύσης τους (πχ δικαστικές αποφάσεις), δεν έχουν γίνει σε αρχικό στάδιο οι αναλήψεις υποχρέωσης και δεν εντάσσονται στο ΜΔ εξαρχής. Συνεπώς στη σύνοψη των στοιχείων του ΜΔ των φορέων στο e-portal σαν επιπρόσθετη πληροφόρηση υπάρχει επιπλέον γραμμή «νόμιμες δαπάνες καθ'υπέρβαση πιστώσεων». Θα εμφανίζονται μόνο στη σύνοψη, σαν επιπρόσθετη πληροφόρηση στις «νόμιμες δαπάνες καθ'υπέρβαση πιστώσεων» μόνο για το ποσά για τα οποία δεν έχει διενεργηθεί ανάληψη (ΙΑ αρ.4 και 5 της Εγκυκλίου 2/18993/ΔΠΔΣΜ/28-02-14 του Γ.Λ.Κ). Η διαδικασία στη συνέχεια είναι η ίδια όπως και με τις υπόλοιπες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις.

7.6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΡΟΗΣ ΜΗΤΡΩΟΥ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ

ΝΟΜΟΘΕΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Εγκύκλιοι. 2/18993/ΔΠΔΣΜ/28-2-14 Υπ.Οικ και 51178/29-12-2014 ΥΠΕΣ

7.7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΕΝΤΟΛΕΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΟΜΑΔΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

7.8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

7.9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις - Ορισμός

Ως ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 8 του ΠΔ 80/2016 (Α',145) ορίζονται οι απλήρωτες υποχρεώσεις μετά την πάροδο ενενήντα (90) ημερών είτε από την ημερομηνία που ορίζεται στη σχετική σύμβαση, είτε σε περίπτωση μη ύπαρξης σύμβασης ή έλλειψης σχετικού όρου από την ημερομηνία παραλαβής του παραστατικού που αποδεικνύει την ύπαρξη της οφειλής. Επιπρόσθετα σύμφωνα με την 2/57103/ΔΠΓΚ/23-06-2016 Απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ Β', 1932), όπως τροποποιήθηκε με την 2/48342/ΔΠΓΚ/23-06-2017(ΦΕΚ Β', 2195) όμοια, για τους φορείς της Κεντρικής Διοίκησης, ως ληξιπρόθεσμες ορίζονται, οι απλήρωτες υποχρεώσεις προς τρίτους, φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης, που αφορούν σε μη χρηματοοικονομικές συναλλαγές, μετά από πάροδο ενενήντα (90) ημερών από την ημερομηνία υποχρέωσης εξόφλησης, όπως αυτή ορίζεται στην αρ.2/18993/ΔΠΔΣΜ/28-02-2014 εγκύκλιο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, οι οποίες: α) Είτε έχουν καταχωρηθεί στο μητρώο δεσμεύσεων (του φορέα) και έχουν ενημερωθεί οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΓΛΚ, στο πλαίσιο της υποβολής μηνιαίων οικονομικών στοιχείων, μέσω της ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας, β) Είτε αφορούν νόμιμες δαπάνες καθ' υπέρβαση πιστώσεων για τις οποίες δεν έχει πραγματοποιηθεί ανάληψη λόγω μη επαρκούς πίστωσης, όπως ενδεικτικά δαπάνες από εκτελεστές δικαστικές αποφάσεις ή δαπάνες από αποφάσεις διαιτησίας, και για τις οποίες ωστόσο έχουν ενημερωθεί οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΓΛΚ στο πλαίσιο της υποβολής μηνιαίων οικονομικών στοιχείων και εκθέσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του ΠΔ.80/2016 και τις αριθμ. 2/100018/0026/30-12-16, 2/18993/ΔΠΔΣΜ/28-2-14 και 2/57451/ΔΠΓΚ/24-07-12 εγκυκλίου του ΓΛΚ. Ειδικότερα, ως ημερομηνία υποχρέωσης εξόφλησης, σύμφωνα με την 2/18993/ΔΠΔΣΜ/28-02-2014 εγκύκλιο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και προκειμένου για δαπάνες που σχετίζονται με αγορά αγαθών ή υπηρεσιών, ορίζεται : α) η ημερομηνία παραλαβής των αγαθών ή υπηρεσιών, όταν ο οφειλέτης παραλάβει το σχετικό τιμολόγιο πριν από την παραλαβή των αγαθών ή υπηρεσιών, β) η ημερομηνία παραλαβής των αγαθών ή υπηρεσιών, όταν το τιμολόγιο ή ισοδύναμο έγγραφο για πληρωμή δεν έχει βέβαιη ημερομηνία, γ) η ημερομηνία αποδοχής ή επαλήθευσης της αντιστοιχίας των παραλαμβανομένων αγαθών η υπηρεσιών με τα

προβλεπόμενα στην οικεία σύμβαση, όταν προβλέπεται τέτοια διαδικασία στο νόμο ή τη σύμβαση, και εφόσον ο οφειλέτης παραλάβει το τιμολόγιο ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο για πληρωμή νωρίτερα από την εν λόγω ημερομηνία, δ) εάν δεν συντρέχει καμία από τις ως άνω περιπτώσεις, τότε η ημερομηνία παραλαβής του τιμολογίου.

Το βασικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την λογιστική παρακολούθηση-αποτύπωση τους λογιστικούς κανόνες και την παραγωγή δημοσιονομικών αναφορών επί των οικονομικών μεγεθών, αλλά και την αποτύπωση, χρηματοδότηση, εξόφληση και εν γένει διαχείριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών στους Φ.Γ.Κ. είναι το εξής:

- Σύμβαση Οικονομικής Ενίσχυσης της Ελληνικής Δημοκρατίας από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, το σχέδιο της οποίας κυρώθηκε με το ν. 4336/2015 (Α', 94) (παράγραφ. Β).
- Ν. 4063/2012 (Α', 71), με τον οποίο κυρώθηκε η Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 25.3.2011 που τροποποίησε το άρθρο 136 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τον μηχανισμό σταθερότητας για τα κράτη-μέλη με νόμισμα το ευρώ.
- ο ν. 4270/2014 (ΦΕΚ 143 Α') «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας – δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει κατά το ελεγχόμενο χρονικό διάστημα.
- το Π.Δ. 80/2016 «Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες» (Α' 145)
- Η 2/57451/ΔΠΓΚ/24.7.2012 Εγκύκλιος του Γ.Λ.Κ. «Οδηγίες για την τήρηση του Μητρώου Δεσμεύσεων».
- Η 2/100018/0026/30.12.2016 Εγκύκλιος του ΓΛΚ «Κοινοποίηση διατάξεων σχετικά με την ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες και παροχή οδηγιών».
- Η οικ. 28249/12.9.2016 Εγκύκλιος του ΥΠΕΣΔΑ (Διεύθυνσης Οικονομικών Τοπικής Αυτοδιοίκησης) «Δημοσίευση προεδρικού διατάγματος περί ανάληψης υποχρεώσεων από τους διατάκτες».
- Η 2/18993/ΔΠΔΣΜ/28-2-2014 Εγκύκλιος του ΓΛΚ «Οδηγίες για την τήρηση του Μητρώου δεσμεύσεων».
- Ν.4281/2014 (Α', 160) «Μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, οργανωτικά θέματα Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις». Άρθρο 6, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 57 παρ. 1 του ν.4438/2016(Α', 220).

- Η 2/57103/ΔΠΓΚ/23-06-2016 Απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Εκκαθάριση ληξιπροθέσμων υποχρεώσεων» (Β', 1932), όπως τροποποιήθηκε με την 2/48342/ΔΠΓΚ/23-06-2017 όμοια (Β', 2195) .
- Η 22880/12.6.2016 Εγκύκλιος (15/2016) του ΥΠΕΣΔΑ (Διεύθυνση Οικονομικών Τοπικής Αυτοδιοίκησης του ΥΠΕΣ) «Εκκαθάριση Ληξιπρόθεσμων Υποχρεώσεων».
- Η 2/66222/13.9.2017 Απόφαση του Υπουργού Οικονομικών περί αύξησης του Κ.Α.Ε. 2017 του υποφορέα 07-581 ΚΑΕ 9221 για την επιχορήγηση των Δήμων για την εξόφληση ληξιπροθέσμων υποχρεώσεών τους.
- Η 2/22717/0094/9.3.2011 Απόφαση του Υπουργού Οικονομικών «Υποβολή Οικονομικών Στοιχείων Φορέων Γενικής Κυβέρνησης στο Υπουργείο Οικονομικών...» (Β', 474).
- Η 2/82445/ΔΠΓΚ/24.12.2015 Απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Στοχοθεσία-Πρόγραμμα εκτέλεσης προϋπολογισμού-Παρακολούθηση εκτέλεσης» (Β', 2934).
- Ν. 4152/2013 (Α', 107) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των νόμων 4046/2012, 4093/2012 και 4127/2013».
- Ο Ν. 4444/2016 (Α', 234) «Κύρωση του Κρατικού Προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2017»
- ο ν.3861/2010 (Α', 112) «Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο 'Πρόγραμμα Διαύγεια' και άλλες διατάξεις».